

Ο ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΤΟΥ ΕΠΙΣΗΜΟΥ ΔΕΛΤΙΟΥ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ»

ΕΤΟΣ ΜΓ'

ΙΩ. ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ 14 - 115 21 ΑΘΗΝΑΙ - ΤΗΛ. 72.18.308

15 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1994

ΑΡΙΘ. 7

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ευαγγέλου Δ. Θεοδώρου, 'Η μνήμη του αγίου Ζακχαίου. - 'Επισκ. 'Αγγελώου Εύθυμιού, 'Ετεροκλήτες καταστάσεις. - 'Ιωάν. Φουντούλη, 'Απαντήσεις σε λειτουργικές, κανονικές και άλλες απορίες. - Πρωτοπρεσβ. 'Αντ. 'Αλεβιζόπουλου, Οί κυβερνήσεις της Ευρωπαϊκής Ένώσεως μπροστά στο πρόβλημα των αιρέσεων και της παραθρησκείας. - 'Επίκαιρα. - 'Αλεξ. Μ. Σταυρόπουλου, Σχολή Καλών Τεχνών. - Antoine Vergote, 'Η ψυχολογία της άπιστίας. - Δ. Φερούση, 'Η αισθητική της ραδιοφωνικής τέχνης. - 'Αγίου Νεκταρίου Πενταπόλεως, 'Η άγωγή των παιδιών και αϊ μητέρες (έπιμ. Βαρβάρας Γιαννακοπούλου). - Νικ. Κ. Δρατσέλλα, 'Η ΙΒ' Κατήχησις προς φωτιζομένους. - Ευαγγέλου Π. Λέκκου, Ειδήσεις - Γεγονότα - 'Εκδόσεις.

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ
ΤΗΣ
ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ

'Αθήναι, 'Ιασιού 1 - Τηλέφωνο
72.10.734 • Προϊστάμενος Τυπο-
γραφείου: Σωκράτης Μανρογόνα-
τος, 'Ηπειρου 132 - Πέρισμα.

Η μνήμη του αγίου Ζακχαίου

Τὴν 20ῃ Ἀπριλίου ἡ Ἐκκλησία μας εορτάζει, ἐκτὸς τῶν ἄλλων, τὴ μνήμη τοῦ αγίου Ζακχαίου, ὁ ὁποῖος τιμᾶται ὡς Ἀπόστολος. Τὸ κατὰ Λουκᾶν Εὐαγγέλιο (ιβ', 1-10) μᾶς διηγείται τὶς πολὺ γνωστὲς λεπτομέρειες γιὰ τὴν προσέλευσι ἀπὸ τὸν Χριστὸ τοῦ πλουσίου Ἰουδαίου Ζακχαίου, πὺν εἶχε συγκεντρώσει πολλὰ πλοῦτη ὡς ἀρχιτελώνης στὴν Ἱεριχώ. Ἡ πόλις αὐτὴ ἦταν σπουδαῖος συνοριακὸς σταθμὸς μὲ κεντρικὸ Τελωνεῖο. Ἀπὸ ἐκεῖ διεκινεῖτο τὸ βάλσαμο, πὺν παραγόταν στὴν περιοχὴ. Ἐκεῖ διεξαγόταν πλοῦσιο διαμετακομιστικὸ ἐμπόριο πρὸς καὶ ἀπὸ τὴν Ἰουδαία, Περαιά, Αἴγυπτο καὶ ἄλλες χώρες.

Ὅλα τὰ πλοῦτη τοῦ Ζακχαίου, πὺν εἶχαν συσσωρευθῆ μὲ ἀδικίες, δὲν μπορούσαν νὰ ἱκανοποιήσουν τὶς βαθύτερες νοσταλγίες τῆς ὑπάρξεώς του. Γι' αὐτὸ ὁ ἀρχιτελώνης εἶχε σφοδρὸ πόθο νὰ γνωρίσει τὸν Σωτῆρα, νὰ τὸν ἀντικρύσει μὲ τὰ μάτια Του. Ἐπειδὴ ἦταν μικροῦ ἀναστήματος, γιὰ νὰ πραγματοποιήσῃ τὴν ἐπιθυμία του, ἀδιαφορώντας γιὰ τὴν ὑψηλὴ κοινωνικὴ θέσι του, χωρὶς ἔχνος ἀνθρωπαρεσκείας καὶ ἀνθρωποφοβίας ἀνέβηκε πάνω σὲ μία σκυμορέα, γιὰ νὰ μπορέσῃ νὰ ἰδῆ μέσα στὸ πλῆθος τὸν Κύριο. Τότε ὁ Σωτῆρ ἀνταποκρίθηκε στὸν βαθύτερο πόθο του καὶ τοῦ χάρισε τὴ σωτηρία. Δέχθηκε νὰ φιλοξενηθῆ στὸ σπίτι τοῦ μετανοούντος ἀρχιτελώνου, ὁ ὁποῖος ἐξεδήλωσεν ὑποδειγματικὴ ἐμπρακτὴ μετάνοια, κάνοντας γνωστὴ τὴν ἀπόφασί του νὰ προσφέρει τὰ μισὰ ἀπὸ τὰ ὑπάρχοντά του στοὺς πτωχοὺς καὶ νὰ ἐπιστρέψῃ τετραπλασίως ὅσα εἶχε σφετερισθῆ μὲ ἀδίκους τελωνειακοὺς διακανονισμοὺς. Ἔτσι μὲ τὴ μετάνοια αὐτὴ καὶ μὲ τὴ συγχωροῦσα καὶ ἀνακαινίζουσα Χάρι τοῦ Χριστοῦ σὲ ὁλόκληρον τὸν οἶκο τοῦ Ζακχαίου «σωτηρία ἐγένετο» (στ. 9).

Ἄλλὰ τί ἀπέγινεν ὁ Ζακχαῖος; Ὅλες οἱ παραδόσεις περὶ αὐτοῦ συμφωνοῦν στὸ ὅτι ἐγκατέλειψε τὴ θέσι τοῦ ἀρχιτελώνου καὶ ἀνέπτυξεν ἱεραποστολικὴ δράσι πρὸ διάδοσιν τοῦ Εὐαγγελίου. Συμφώνως πρὸς τὴ μαρτυρία τῶν ΨΚλημεντείων Ὁμιλιῶν (III, 63 - Migne 'Ε. Π. 2, 152-153) καὶ τῶν ΨΚλημεντείων Ἀναγνωρίσεων (III, 66 - Migne 'Ε. Π. 1, 1311), ὁ Ζακχαῖος ἀκολούθησε τὸν Ἀπ. Πέτρο, ὁ ὁποῖος τὸν χειροτόνησε καὶ ἐγκατέστησεν ὡς πρῶτον ἐπίσκοπο στὴν Καισάρεια τῆς Παλαιστίνης. Ἡ παράδοσις αὐτὴ προβάλλεται καὶ ἀπὸ τὶς «Ἀποστολικὲς Διαταγές», οἱ ὁποῖες προσθέτουν ὅτι τὸν ἐπίσκοπο Καισαρείας Ζακχαῖο διαδέχθηκε ὁ Κορνήλιος: «Περὶ δὲ τῶν ὑφ' ἡμῶν (τῶν Ἀποστόλων) χειροτονηθέντων ἐπισκόπων ἐν τῇ ζωῇ τῇ ἡμετέρα γνωρίζομεν ὑμῖν, ὅτι εἰσὶν οὗτοι... Καισαρείας δὲ τῆς Παλαιστίνης πρότερον μὲν Ζακχαῖος ὁ ποτε τελώνης, μεθ' ὃν Κορνήλιος καὶ τρίτος Θεὸς

6. ΕΤΕΡΟΚΛΗΤΕΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ

Τοῦ Θεοφ. Ἐπισκόπου Ἀχελώου κ. ΕΥΘΥΜΙΟΥ

Διαφοροποιημένη τόσο ἡ κλήση ὅσο καὶ ἡ «πολιτεία» τῶν μοναχῶν καὶ τῶν κοσμικῶν χριστιανῶν, ὅπως ἀναπτύξαμε στὰ προηγούμενα ἄρθρα. Ὡστόσο, στοὺς κόλπους τοῦ χριστιανικοῦ πληρώματος παρατηρεῖται συχνὰ τὸ φαινόμενο ἐτερόκλητων καταστάσεων. Ὑπάρχουν δηλαδὴ μοναχοὶ ποὺ «πολιτεύονται» ὡς κοσμικοὶ καὶ λαϊκοὶ χριστιανοὶ ποὺ «πολιτεύονται» ὡς μοναχοί. Ἡ τάση αὐτὴ παρουσιάζει μιὰ ἔξαρση στὶς ἡμέρες μας καὶ ὀφείλεται σὲ δύο κυρίως λόγους: Πρῶτον, στὸ γεγονός ὅτι τὰ τελευταῖα χρόνια αὐξήθηκε ὁ ἀριθμὸς τῶν διανοουμένων καὶ λογίων μοναχῶν καί, δεύτερον, στὴν ἀνάπτυξη τῆς ὀρθόδοξης Θεολογίας ποὺ ἐπέτρεψε σὲ περισσότερους λαϊκοὺς χριστιανοὺς νὰ προσεγγίσουν τὰ κείμενα καὶ τὴν παράδοση τοῦ ὀρθόδοξου μοναχισμοῦ. Ἐπ' αὐτοῦ ὅμως θὰ ἐπανέλθουμε πιὸ κάτω.

Ἀποτέλεσμα τῆς ἀμφίπλευρης αὐτῆς προσέγγισης ἦταν νὰ ἐμφανισθοῦν στὸ χῶρο τῆς Ἐκκλησίας μας καταστάσεις ποὺ τείνουν νὰ νοθεύσουν τὶς «πολιτείες» τῶν μοναχῶν καὶ κοσμικῶν χριστιανῶν. Οἱ καταστάσεις αὐτὲς ἔχουν ὡς ἑξῆς:

α) **Ἐνασχόληση μοναχῶν μὲ τὰ ἐγκόσμια:** Στὴν ἀρχαία καὶ βυζαντινὴ ἰδίως περίοδο, ἡ κυριαρχοῦσα τάση τῶν μοναχῶν ἦταν ἡ φυγὴ ἐκ τοῦ κόσμου (*fuga mundi*). Οἱ μοναχοὶ ἐφευγαν γιὰ τὴν ἔρημο ἢ τὸν Ἄθωνα καὶ φεύγοντας, ἐγκατέλειπαν ὀριστικὰ τὸν κόσμο καὶ τὴν ἐνασχόλησή τους μὲ ζητήματα τοῦ κόσμου. Στὴ βυζαντινὴ δὲ ἐποχῇ, μοναχοὶ γίνονταν κοσμικοὶ χριστιανοὶ ποὺ εἶχαν προηγουμένως ζήσει μέσα στὸν κόσμο καὶ εἶχαν μάλιστα διακριθεῖ εἴτε ὡς λόγιοι εἴτε ὡς ἀξιωματοῦχοι τοῦ Κράτους, ὅπως π.χ.

ὁ ἅγιος Μάξιμος ὁ Ὁμολογητὴς, ποὺ ἦταν ἀρχιγραμματεὺς τοῦ αὐτοκράτορα Ἡρακλείου (610-641) καὶ ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνὸς ποὺ εἶχε ὑψηλὸ διοικητικὸ ἀξίωμα στὸ Χαλιφάτο τῆς Δαμασκού (705-715). Μόνο σὲ περιστάσεις ποὺ κινδύνευε ἡ ὀρθόδοξη πίστη, ἔστρεφαν ξανά τὸ ἐνδιαφέρον τους, γιὰ τὸν κόσμο, οἱ ἅγιοι ἐκεῖνοι μοναχοί.

Στὴν ἐποχῇ μας παρατηρεῖται ἡ ἀντίστροφη ἀκριβῶς τάση: λόγιοι χριστιανοί, ἐνῶ γίνονται μοναχοὶ σὲ νεαρὴ ἡλικία καὶ ἐγκαταλείπουν τὸν κόσμο, στὴ συνέχεια, συχνὰ-πυκνὰ παρεμβαίνουν στὰ ἐγκόσμια καὶ ἀπασχολοῦνται μὲ πολλὰ καὶ διάφορα ζητήματα τῆς κοσμικῆς ἐπικαιρότητας. Ἔτσι, νεαροὶ μοναχοί, ἀναχωροῦν συχνὰ ἀπὸ τοὺς ἀπόμακρους καὶ ἀπόκοσμους χώρους τῆς ἄσκησής τους καὶ ἐπισκέπτονται τὶς πόλεις καὶ τὰ ἄλλα μεγάλα κέντρα τοῦ συγχρόνου κόσμου. Κατὰ τὶς ἐπισκέψεις αὐτὲς, ἐπικοινωνοῦν μὲ μικρότερες ἢ μεγαλύτερες ομάδες κοσμικῶν χριστιανῶν, ὀργανώνουν ὀμιλίες καὶ διαλέξεις, στὶς ὁποῖες ἀναφέρονται σὲ θέματα τῆς μοναστικῆς ζωῆς καὶ πνευματικότητας, ἀλλὰ καὶ σὲ θέματα κοσμικῆς φύσεως, ἄσχετα μὲ τὴ μοναχικὴ κλήση τους, ὅπως π.χ. εἶναι ὁ γάμος, ἡ οἰκογενειακὴ ζωὴ, ἡ τεκνογονία κ.ἄ. Στὰ διάφορα ἐπίσης θεολογικὰ περιοδικὰ δημοσιεύονται ἄρθρα μοναχῶν ἐπώνυμων Μοναστηριῶν, τὰ ὁποῖα ἀναφέρονται σὲ ἐντελῶς ἐκκοσμηκευμένα θέματα, ὅπως π.χ. ὁ κινήματογράφος κ.ἄ. Ἐκτὸς ὅμως ἀπὸ τὶς ἀτομικὲς αὐτὲς περιπτώσεις, ἡ τάση αὐτὴ φαίνεται ὅτι ἐπηρέασε καὶ τὶς ἡγεσίες τοῦ ὀρθόδοξου μοναχισμοῦ, ἀπὸ τὶς ὁποῖες ἀπευθύνονται, κατὰ καιροῦς, Διαγγέλματα πρὸς τοὺς κοσμικοὺς χριστιανούς,

φιλος...» («Ἀποστολικαὶ Διαταγαὶ» βιβλ. Ζ', XLVI, «Βιβλιοθήκη Ἑλλήνων Πατέρων καὶ Ἐκκλησ. Συγγραφῶν», ἔκδ. «Ἀποστολικῆς Διακονίας» τόμ. 2, Ἀθήναι 1955, σ. 137). Ὁ Κλήμης ὁ Ἀλεξανδρεὺς ἀναφέρει ὅτι μερικοὶ ταύτιζαν τὸν Ζακχαῖο μὲ τὸν Ματθαῖα (Στρωματεῖς IV, 6,35 - Minge Ἐ. Π. 8, 124). Στὶς ἀρχὲς τοῦ 19' αἰῶνος «τὸ βιβλίον τῆς μελίσης» (*debborita*), ποὺ ἔγραψεν ὁ νεστοριανὸς Salomon, μητροπολίτης στὴ Basra (ἢ Bassorah) (Ἰράκ), στὸ κεφ. 48 ἀναφέρει ὅτι ὁ ἅγιος Ζακχαῖος δολοφονήθηκε στὴν τοποθεσία Hauran (τῆς βορείας ἀνατολικῆς ὄχθης τοῦ Ἰορδάνου) (E. A. W. Budge, *The Book of Bee* μὲ ἀγγλ. μτφρ., Oxford 1886. Λατιν. μτφρ. ἔγινε ἀπὸ τὸν J. M. Schönfelder, Bamberg 1866). Ὁ καθη-

γητὴς Πανεπιστημίου Josef Schmid (Μόναχο) ἀναφέρει τὴ θρυλικὴ παράδοσι τῆς γαλλικῆς περιοχῆς Quersí (Aquitaine), κατὰ τὴν ὁποία ὁ Ζακχαῖος μὲ τὴ σύζυγό του Βερονίκη ἔφθασαν ἐκεῖ καὶ μὲ τὸ ὄνομα Amator κήρυξε τὸν Χριστὸ στὶς ὄχθες τοῦ ποταμοῦ Lot στὴν γραφικὴ περιοχὴ Rocamadour, ἡ ὁποία εἶναι γνωστὴ ὡς τόπος πολλῶν χριστιανικῶν ναῶν καὶ προσκυνημάτων.

Ἡ μνήμη τοῦ ἁγίου Ζακχαίου στοὺς Κόπτες ἐορτάζεται ἐπίσης τὴν 20ῃ Ἀπριλίου, ἐνῶ στὸ *Martyrologium Romanum* ὡς ἡμέρα τοῦ ἐορτασμοῦ αὐτοῦ ἀναφέρεται ἡ 23ῃ Αὐγούστου (*Acta Sanctorum*, Aug. IV, Βενετία 1739, σσ. 16-25).

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ

ἄρχοντες καὶ λαό, γιὰ διάφορα ζητήματα τῆς κοινωνικῆς καὶ ἐθνικῆς ἐπικαιρότητας, ὅπως π.χ. τὴν Παιδεία, τὴς Ταυτότητες κ.λπ.¹

β) **Μοναχικὸς κομφορμισμὸς τῶν λαϊκῶν:** Στὰ παλαιότερα χρόνια οἱ ἄπλοι χριστιανοὶ εὐλαβοῦντο ἰδιαίτερα τοὺς μοναχοὺς. Μὲ βαθιὰ συναίσθηση τῆς προσωπικῆς τους ἀναξιοτήτας, ἀνεγνώριζαν τόσο τὴν ἰδιαιτερότητα τοῦ μοναχικοῦ βίου, ὅσο καὶ τὴν ἀπόσταση πού τοὺς χώριζε ἀπὸ τὴν ἀνώτερη καὶ ἀγγελικὴ αὐτὴ κλήση. Τὸ πνεῦμα αὐτὸ ἐκφράζουν ἄλλωστε καὶ οἱ σχετικῆς παρουμιῆς τοῦ ἐλληνικοῦ λαοῦ, ὅπως π.χ. αὐτὴ πού λέει ὅτι «εἶναι βαριά ἢ καλογερικὴ»!

Ἡ πίεση ὅμως πού ἄσκησε στὶς συνειδήσεις ἡ ἐκκοσμικέυση τῆς ἐποχῆς μας συνετέλεσε ὥστε πολλοὶ κοσμικοὶ χριστιανοὶ νὰ ζητήσουν καταφύγιο στὸ μοναχισμό². Ἐτσι, ἀρκετοὶ νέοι καὶ μάλιστα μορφωμένοι ἄρχισαν νὰ καταφεύγουν στὰ Μοναστήρια καὶ νὰ γίνονται μοναχοί³. Ἐξάλλου, ἀνάμεσα στοὺς κοσμικοὺς λαϊκοὺς χριστιανοὺς ἄρχισε νὰ ἐπικρατεῖ μιὰ τάση **μοναχικοῦ κομφορμισμοῦ**. Εὐσεβεῖς δηλαδὴ λαϊκοί, ἄνδρες καὶ γυναῖκες, ἄρχισαν νὰ χρησιμοποιοῦν μιὰ ἀσκητικομοναχικὴ γλῶσσα (ὀρολογία) καὶ νὰ τηροῦν πρακτικῆς καὶ μεθόδους τῆς πνευματικότητας τῶν μοναχῶν. Νὰ τηροῦν π.χ. αὐστηρῆς νηστεῖες, νὰ ἀρέσκονται σὲ ἀγρυπνίες καὶ μακρῆς Ἀκολουθίες, νὰ χρησιμοποιοῦν τὸ «κομποσχοίνι» τῶν μοναχῶν, ἀκόμη καὶ στὸ δρόμο, ὥστε πολλοὶ νὰ νομίζουν ὅτι πρόκειται περὶ κάποιας νέας... μόδας! Τὸ πρᾶγμα γίνεται ἀκόμη πιὸ τραγικὸ, ὅταν αὐτὸ συμβαίνει μὲ οἰκογενειαρχές, πού προσπαθοῦν νὰ ἐπιβάλλουν ἓνα μοναστηριακὸ τυπικὸ στὸ σπιτί τους, ταιριαζόντας ἀφάνταστα σύζυγο καὶ παιδιά. Ἄλλοι πάλι, ὑπερφαλαγγίζοντας διαπρεπεῖς κληρικοὺς καὶ πνευματικοὺς τῆς Ἐκκλησίας προσκαλοῦν μοναχοὺς ἀπὸ τὰ διάφορα μοναστήρια εἴτε γιὰ ἐξομολόγησι εἴτε γιὰ πνευματικὴ καθοδήγησι. Ὑπῆρξαν ἀκόμη περιπτώσεις πλουσιῶν κοσμικῶν χριστιανῶν πού ὀργάνωσαν parties στὰ πολυτελῆ σαλόνια τους, στὰ ὁποῖα προσεκλήθησαν μοναχοὶ νὰ μιλήσουν περὶ... ἀσκήσεως καὶ νηστείας⁴.

Οἱ τάσεις ὅμως αὐτῆς καὶ ἀνεπίτρεπτες καὶ ἐπικίνδυνες εἶναι. Ἀνεπίτρεπτες, διότι ἀλλοιώνουν τὴν κλήση τοῦ μοναχοῦ ἢ τοῦ κοσμικοῦ χριστιανοῦ, καὶ ἐπικίνδυνες, διότι νοθεύουν τὴν γνησιότητα καὶ αὐθεντικότητα τῆς χριστιανικῆς πνευματικότητας. Γιὰ τὴν ἀντιμετώπισι τῶν τάσεων αὐτῶν, οἱ λειτουργοὶ τῆς Ἐκκλησίας θὰ πρέπει νὰ ἔχουν ὑπόψι τους τὰ βασικὰ χαρακτηριστικὰ τῆς ὀρθόδοξης πνευματικότητας, μερικὰ ἀπὸ τὰ ὁποῖα εἶναι καὶ τὰ ἑξῆς:

Πρῶτον, ἡ διαφοροποίησι τῶν χαρισμάτων: Κάθε ἄνθρωπος ἔχει τὴν κλήση του καὶ κάθε χριστιανὸς τὸ χάρισμά του, ὅπως τόνισε ὁ ἀπόστολος Παῦλος: «Ὁς (ἄνθρωπος) μὲν οὕτως (δηλαδὴ μοναχός), ὅς δὲ οὕ-

τως» (δηλαδὴ κοσμικός. Α' Κορ. ζ' 7). Ὁ ἴδιος μάλιστα Ἀπόστολος, γράφοντας στοὺς χριστιανοὺς τῆς Κορίνθου πού ἐριζαν γύρω ἀπὸ τὰ χαρίσματα τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ἀναπτύσσει μιὰ θαυμαστὴ Θεολογία τῶν Χαρισμάτων (Βλ. Α' Κορ. ιβ' 4-11). Γενικά, ἡ θέση του εἶναι ὅτι «ἐκάστῳ δίδεται ἢ φανέρωσις τοῦ Πνεύματος πρὸς τὸ συμφέρον». Αὐτὸ σημαίνει ὅτι κάθε χριστιανὸς ὀφείλει νὰ συνειδητοποιεῖ τὸ χάρισμα πού τοῦ ἔχει δώσει ὁ Θεὸς καὶ νὰ φιλοτιμεῖται νὰ τὸ καλλιέργει καὶ νὰ τὸ αὐξάνει.

Δεύτερον, **ἡ ἀναγνώρισι καὶ ὁ σεβασμὸς τοῦ χαρίσματος τοῦ ἄλλου:** Ὁ κάθε χριστιανὸς ὀφείλει ἀφενὸς νὰ συμφιλιωθεῖ μὲ τὸ προσωπικὸ του χάρισμα καὶ ἀφετέρου νὰ τιμᾷ καὶ νὰ σέβεται τὸ χάρισμα ἢ τὰ χαρίσματα τοῦ ἀδελφοῦ του. Καὶ γιὰ νὰ ἀναφεροῦμε στὸ θέμα μας: οἱ μοναχοὶ καλοῦνται νὰ ἐμβαθύνουν συνεχῶς στὸ ὑπερφυσικὸ τους χάρισμα καὶ νὰ ἐπιδιώκουν μὲ ὅλα τὰ μέσα τῆς κλήσεως τους τὴν τελειώσι τους καὶ οἱ λαϊκοί, ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος, καλοῦνται νὰ ἀξιοποιοῦν τὸ δικὸ τους ἐνδοκοσμικὸ χάρισμα, ἐξαγιαζόντας τὸ σῶμα τους, τὰ ὑλικά στοιχεῖα, καθὼς καὶ τὴν οἰκογενειακὴ καὶ ἐπαγγελματικὴ τους ζωὴ. Οἱ μοναχοὶ πρέπει νὰ ζοῦν ὡς μοναχοὶ καὶ οἱ λαϊκοὶ ὡς κοσμικοὶ χριστιανοί. Ἡ ἀνάμιξι τῶν δύο «πολιτειῶν» δὲν ὀφελεῖ κανένα. Ὄδηγεῖ μᾶλλον σὲ ἓνα ψεύτισμα καὶ σὲ μιὰ νόθευσι καὶ τῶν δύο⁵.

Τρίτον, **ἡ διαφοροποίησι τῆς πνευματικότητας:** Διάκρισι πρέπει νὰ ἐπιδιώκεται καὶ στὸ θέμα τῆς πνευματικότητας τῶν μοναχῶν καὶ τῶν λαϊκῶν. Οἱ μοναχοὶ πρέπει νὰ βιώνουν καὶ ἐμπλουτίζουν τὸ μοναχικὸ Τυπικὸ. Τὰ Μοναστήρια τῶν ὀρθόδοξων, ἄς διατηρήσουν ὀλόκληρο τὸ λειτουργικὸ καὶ πνευματικὸ πλοῦτο πού ἔχουν συσσωρεῦσι οἱ μεγάλοι Πατέρες τοῦ Μοναχισμοῦ, διὰ μέσου τῶν 20 αἰώνων! Τὰ ὀρθόδοξα Μοναστήρια, ἄς εἶναι οἱ Τράπεζες τῆς Ἐκκλησίας, στίς ὁποῖες θὰ διαφυλλάσσονται τὰ πνευματικὰ ἀποθέματα χρυσοῦ, τὰ ὁποῖα θὰ καταθέτουν τὰ χαρισματοῦχα τέκνα τῆς, ἀνὰ τίς γενεῆς τῶν γενεῶν.

Γιὰ τοὺς λαϊκοὺς χριστιανοὺς, ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος, ἡ ὀρθόδοξη πνευματικότητα πρέπει νὰ εἶναι ἀντίστοιχη τῆς κλήσεως καὶ τῆς ἀποστολῆς τους στὸν κόσμο. Δὲν εἶναι σωστὸ οἱ λαϊκοὶ νὰ ὑποδύονται τοὺς μοναχοὺς. Ἀκολουθίες, προσευχῆς καὶ πρακτικῆς πού καθιερώθηκαν γιὰ τοὺς μοναχοὺς, δὲν ταιριάζουν **ἀπόλυτα** καὶ γιὰ τοὺς κοσμικοὺς χριστιανοὺς. Ἄλλες οἱ προϋποθέσεις τῶν Ἀκολουθιῶν καὶ τῶν προσευχῶν πού γράφθηκαν γιὰ τοὺς μοναχοὺς καὶ μὲ ἄλλες προϋποθέσεις οἱ λαϊκοὶ ἐκκλησιάζονται στὸ ναὸ τῆς ἐν τῷ κόσμῳ ἐνορίας τους. Ἡ ἀνάμιξι τῶν Τυπικῶν, ὅπως εἶπαμε, ἐγινε ἀπὸ λόγους καθαρὰ ἱστορικοὺς. Σήμερα ἐπιβάλλεται ὁ διαχωρισμὸς τους. Οἱ λαϊκοὶ χριστιανοὶ πρέπει νὰ καλλιεργοῦνται μὲ μεθόδους καὶ μέσα πού προϋποθέτουν τὴν ἐν τῷ κόσμῳ κλήση

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΕ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΕΣ, ΚΑΝΟΝΙΚΕΣ ΚΑΙ ΑΛΛΕΣ ΑΠΟΡΙΕΣ

Τοῦ κ. ΙΩΑΝΝΟΥ ΦΟΥΝΤΟΥΛΗ, Καθηγητοῦ Παν/μίου Θεσσαλονίκης

515. Στὸν Ἰὼβ α' 21 («Εἶη τὸ ὄνομα Κυρίου εὐλογημένον...») ποῦ ψάλλεται στὸ τέλος τῆς θείας λειτουργίας, εἶναι ὀρθὸ κατὰ τὴν τρίτη ἐπανάληψη νὰ γίνεται ἀντιστροφή τῶν λέξεων («Τὸ ὄνομα Κυρίου εἶη εὐλογημένον...») ἢ νὰ ψάλλεται ὅπως ἔχει στὸ πρωτότυπο; (Ἐρώτηση π. Δ. Ρ.).

Κατ' ἀρχὰς τὸ «Εἶη τὸ ὄνομα Κυρίου...» δὲν εἶναι στίχος παρμένος ἀπὸ τὸ βιβλίον τοῦ Ἰὼβ, ἀλλ' εἶναι ὁ 2ος στίχος τοῦ ριβ' ψαλμοῦ («Αἰνεῖτε παῖδες Κύριον...»). Στὸν Ἰὼβ ἀπαντᾷ κατὰ λέξιν μόνον τὸ πρῶτο ἡμιστίχιον («Εἶη τὸ ὄνομα Κυρίου εὐλογημένον»), τὸ δὲ δεύτερον εἶναι σαφῶς διάφορον («εἰς τοὺς αἰῶνας») καὶ δὲν ἀπαντᾷ μάλιστα στὰ ἀρχαῖα χειρόγραφα. Ἀντίθετα στὸν ριβ' ψαλμὸ ὅλος ὁ στίχος ἀπαντᾷ κατὰ λέξιν ἀκριβῶς: «Εἶη τὸ ὄνομα Κυρίου εὐλογημένον ἀπὸ τοῦ νῦν καὶ ἕως τοῦ αἰῶνος». Ἐξ ἄλλου στὸν μὲν Ἰὼβ συνδέεται μετὰ τὴν ἀποδοχὴ ἀπὸ αὐτὸν μετὰ ὑπομονὴ καὶ καρτερίαν τῶν συμφορῶν τοῦ βίου του, στὸν δὲ ψαλμὸ ἀποτελεῖ τὴν ἀρχὴν πασχάλιον δοξολογίας, ποῦ ἀριστα προσαρμόζεται πρὸς τὸ ὅλον πασχάλιον καὶ δοξολογικὸ κλίμα τῆς θείας εὐχαριστίας, τῆς θυσίας αἰνέσεως τῆς Ἐκκλησίας. Ὁ ριβ' ψαλμὸς εἶναι ὁ πρῶτος ψαλμὸς τοῦ Ἀλλῆλ (Ψαλμ. ριβ'-ριγ'), ποῦ ψαλλόταν κατὰ τὸ πασχάλιον ἰουδαϊκὸ δείπνον, στὴν ψαλμωδίαν τοῦ ὁποῦ ἄναφέρονται καὶ οἱ εὐαγγελιστὲς κατὰ τὴν ἀφήγησιν τοῦ μυστικοῦ δείπνου τοῦ Κυρίου («ὕμνησαντες ἐξήλθον εἰς τὸ ὄρος τῶν Ἐλαιῶν» Ματθ. κς' 30. Μάρκ. ιδ' 26).

Προφανῶς πρόκειται γιὰ ἓνα ἀρχέγονο στοιχεῖον, ποῦ κατέκλειε τὴν εὐχαριστιακὴν σύναξιν, ποῦ μᾶς συνδέει μ' αὐτὴ τὴν ἴδια παραδόσιν τοῦ μυστηρίου ἀπὸ τὸν Κύριον καὶ τὴν προτύπωσιν αὐτοῦ ἀπὸ τὴν πασχάλιν τρά-

πεζαν τοῦ παλαιοῦ Ἰσραὴλ. Πρῶτος, ἀπὸ ὅσο γνωρίζω, ὁ ἅγιος *Συμεὼν Θεσσαλονίκης* συναρτᾷ τὸ «Εἶη τὸ ὄνομα Κυρίου...» πρὸς τὸ παράλληλον κείμενον τοῦ Ἰὼβ («καὶ οὕτως ἢ παρὰ πάντων εὐχαριστία λέγεται, ἥτις ἐλέχθη καὶ τῷ Ἰὼβ "Εἶη τὸ ὄνομα Κυρίου εὐλογημένον"», Διάλογος, κεφ. 342), τὸν ἀκολουθοῦν δὲ καὶ ἄλλοι νεώτεροι. Εἶναι ὅμως τελείως ἀπίθανη αὐτὴ ἡ ἐξάρτησις καὶ γιὰ τοὺς ἰσχυροὺς λόγους ποῦ προαναφέραμε καὶ γιὰ τὸ ὅτι τὰ λειτουργικὰ κείμενα ἅμεσα ἐπιρραζόνται ἢ ἐπιλέγονται ἀπὸ τοὺς ψαλμοὺς, παρὰ ἀπὸ τὸ βιβλίον τοῦ Ἰὼβ. Αὐτὰ γιὰ τὴν προέλευσιν τοῦ στίχου.

Ὅσο γιὰ τὴν ἀντιστροφή τῶν λέξεων τοῦ πρώτου ἡμιστιχίου, ποῦ γίνεται κατὰ τὴν ψαλμωδίαν τοῦ ἐπιλόγου τῆς θείας λειτουργίας (ὄχι κατὰ τὴν ἀνάγνωσίν του μετὰ τὴν ἀρτοκλασίαν, πρὶν ἀπὸ τὸν λγ' ψαλμὸν, κατὰ τὴν ἀγρυπνίαν), θὰ μπορούσαν νὰ παρατηρηθοῦν τὰ ἀκόλουθα.

Κατ' ἀρχὴν δὲν πρόκειται γιὰ μοναδικὴν περιπτώσιν. Τὸ ἴδιον ἀκριβῶς γίνεται καὶ στὸ σταθερὸν πρῶτον προκείμενον τοῦ εὐαγγελίου τοῦ ὄρθου («Πᾶσα πνοὴ αἰνεσάτω τὸν Κύριον» - «Αἰνεσάτω πνοὴ πᾶσα τὸν Κύριον») καὶ στὸ θεομητορικὸν προκείμενον τοῦ ὄρθου καὶ τῆς παρακλησεως («Μνησθήσομαι τοῦ ὀνόματός σου ἐν πάσῃ γενεᾷ καὶ γενεᾷ» - «Τοῦ ὀνόματός σου ἐν πάσῃ γενεᾷ καὶ γενεᾷ» ἢ «Τοῦ ὀνόματός σου ἐν πάσῃ γενεᾷ καὶ γενεᾷ μνησθήσομαι»). Ὅλα αὐτὰ δὲν γίνονται μόνον ἐξ ἔθους, ἀλλὰ μαρτυροῦνται καὶ ἀπὸ νεώτερα μουσικὰ χειρόγραφα. Προφανῶς ἔλκουν τὴν προέλευσίν τους ἀπὸ τὴν παλαιὰ ἀσματικὴ - ἐνοριακὴ ψαλμωδίαν καὶ πράξιν, ποῦ πολὺ συχνὰ «ἐπαίξει» μετὰ μουσικῶν ἢ φρασητικῶν ἀναγραμ-

καὶ ἀποστολὴν τους καὶ ποῦ σέβονται τὸ χάρισμά τους. Μιὰ ἀποτελεσματικὴ ὀρθόδοξη πνευματικὴ θὰ εἶναι ἐκεῖνη ποῦ θὰ σέβεται καὶ θὰ ὑπηρετεῖ τὰ ἐκ Θεοῦ διαφοροποιημένα χαρίσματα τόσο τῶν μοναχῶν ὅσο καὶ τῶν λαϊκῶν χριστιανῶν.

1. Σεμνότερον καὶ κανονικότερον θὰ ἦταν, οἱ ἡγεσίαι τῶν διαφορῶν μοναχικῶν Κοινοτήτων, ὅταν «ἔχουν τι εἰπεῖν», γιὰ θέματα ποῦ ἀφοροῦν τοὺς κοσμικοὺς χριστιανοὺς, νὰ ὑποβάλλουν τὴν σκέψιν καὶ ἀπόφασιν αὐτῶν στὴν Ἱ. Σύνοδον τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

2. Ἡ τάσις αὐτὴ εἶναι πάντοτε ἀποτέλεσμα τῆς κρίσεως τῶν Ὀδοποιῶν. Ὅταν μιὰ γεωγραφικὴ, πολιτιστικὴ ἢ ἰδεολογικὴ Ὀδοσία καταρρέει, τότε οἱ ἄνθρωποι ἀναζητοῦν καταφύγιον σὲ ἰδανικὰς Ὀδοσίας. Ἐτσι, ὁ Πλάτων ἐγραψε τὴν «Πολιτείαν» του, ὅταν ἡ πόλις τῆς Ἀθήνας ἐφθασε στὸ σημεῖον νὰ καταδικάσῃ τὸν Σωκράτη. Τὰ μοναστήρια ἐπίσης τῆς Δύσεως γέμισαν μετὰ μοναχοὺς, μετὰ τὴν καταστροφὴν τῆς Ρώμης, καὶ στὴν Ἀνατολὴ ὁ Ἄθως ὅταν ἀρχισε νὰ παρακα-

μάξει τὸ Βυζάντιον!

3. Οἱ μοναχοὶ τοῦ Ἁγίου Ὄρους π.χ. ἐνῶ τὸ 1971 ἦταν 1.146, τὸ 1974 ἦταν 1.200, οἱ 54 δὲ ποῦ προστέθηκαν εἶναι ὅλοι ἀπόφοιτοι Ἀνωτάτων Σχολῶν. Γιὰ τὰ ἐπὶ μέρους αἰτία ἀνάπτυξης τοῦ Ἀγιορείτικου Μοναχισμοῦ, βλ. Γ. Μαντζαρίδου, *Θέματα Κοινωνιολογίας τῆς Ὀρθοδοξίας*, ἐκδ. Πουρναρά, Θεσσαλονίκη, σελ. 327.

4. Στὸ σημεῖον αὐτὸ ὑπενημιζομεν παρόμοια περιστατικὰ ποῦ συνέβαιναν στὴν περίοδον ἐξάρσεως τῆς σοσιαλιστικῆς ἰδεολογίας. Σὲ σαλόνια πλουσιῶν «κεφαλαιοκρατῶν» γίνονταν συζητήσεις περὶ Σοσιαλισμοῦ, ἐνῶ ἄλλοι διακοσμοῦσαν τὰ γραφεῖα καὶ τὴν βιβλιοθήκην τους μετὰ τὸ πορτραῖτον τοῦ Μάρξ!

5. «Ἀρκετοὶ ταυτίσαμε τὸν ἀσκητισμὸν, ποῦ ἰσχύει γιὰ ὅλους μας, μετὰ τὸν μοναχισμὸν ποῦ εἶναι θεσμὸς καὶ πρόγραμμα ζωῆς, γιὰ εἰδικὰς ομάδας πιστῶν. Ἀπὸ παρεξήγησιν, ὁ μοναχὸς προβάλλεται ὡς τὸ πρότυπον (μοντέλον) τοῦ κανονικοῦ πιστοῦ καὶ ἡ μοναστικὴ ἀδελφότης ὡς τὸ πρότυπον τῆς ἐνορίας». Γ. Τσανανάς, *Ποιὰ Ὀρθοδοξία; Στὸ περιὸν ΚΑΘ' ὉΔΟΝ 1992/1*, σελ. 70.

Οί κυβερνήσεις τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἐνώσεως μπροστὰ στὸ πρόβλημα τῶν αἱρέσεων καὶ τῆς παραθρησκείας

2. Οἱ θέσεις τοῦ ὁμοσπονδιακοῦ Ὑπουργείου γιὰ τὴ Νεότητα*

Τοῦ π. ΑΝΤΩΝΙΟΥ ΑΛΕΒΙΖΟΠΟΥΛΟΥ, Δρ. Θεολ. - Δρ. Φιλολ.

ιδ) Πνευματικὴ - κοσμοθεωριακὴ συμπαράσταση

Ἐρώτηση: Στὴ Γερμανία ὑπάρχει τὸ λεγόμενο δι-καίωμα κοινωνικῆς ἐπιλογῆς. Αὐτὸς ποὺ ἔχει ἓνα κοινωνικὸ πρόβλημα, ἔχει τὴ δυνατότητα νὰ ἐπιλέξει τὸν φορέα στὸν ὁποῖο θὰ ζητήσει βοήθεια. Τὰ προβλήματα ὅμως αὐτὰ συμπλέκονται μὲ κοσμοθεωριακὲς προεκτάσεις. Πῶς μπορεῖ κανεὶς, σὲ τέτοιες περιπτώσεις, νὰ προσφέρει βοήθεια, ἀποκλείοντας τὸν κοσμοθεωριακὸ παράγοντα;

Reinke: Δὲν τὸν ἀποκλείουμε. Ἄν γίνει γνωστὸ ὅτι στὸ ἐπίπεδο τῆς Ὁμοσπονδίας δημιουργήθηκε μιὰ τέτοια ὑπηρεσία, εἶμαι σίγουρος πὼς πάρα πολλοὶ πολῖτες θὰ ἀπευθυνθοῦν σ' αὐτὴ τὴν ὑπηρεσία καὶ θὰ ἀναφέρουν τὴν περίπτωσή τους.

Ἐρώτηση: Ἐνας πατέρας ἔρχεται σ' αὐτὴ τὴν ὑπηρεσία καὶ λέει: ὁ γιός μου ἢ ἡ θυγατέρα μου ἐντάχθηκε σὲ μιὰ αἵρεση, ἐπειδὴ εἶχε κενὰ στὸν ὑπαρξιακὸ τομέα, δὲν εἶχε σταθερὸ σημεῖο ἀναφορᾶς καὶ τώρα ὀδηγήθηκε σὲ ἀπόλυτη ἐξάρτηση· βοηθήστε με νὰ ἐλευθερώσω τὸ παιδί μου ἀπὸ αὐτὴ τὴν ἐξάρτηση.

Συνέχεια ἀπὸ τὴ σελ. 115 τοῦ ὑπ' ἀρ. 6 τεύχους.

Ἄλλὰ αὐτὸ δὲν ἀρκεῖ ὁ γιὸς ἢ ἡ θυγατέρα δὲν παίρνει μ' αὐτὸ τὸν τρόπο βοήθεια στὰ ὑπαρξιακά του προβλήματα καὶ θὰ συνεχίσει τὴν ἀναζήτηση, γιὰ νὰ καλύψει τὰ πνευματικὰ κενά. Τί θὰ κάνετε ἐσεῖς σ' αὐτὲς τὶς περιπτώσεις;

Reinke: Ἐδῶ ἀγγίζετε φυσικὰ τὸ πλὴν νευρολογικὸ σημεῖο. Μία Ὁμοσπονδιακὴ Κεντρικὴ ὑπηρεσία πληροφοριῶν καὶ οἱ ἀνάλογες ὑπηρεσίες τῶν ὁμοσπόνδων χωρῶν καὶ ἡ τοπικὴ συμβουλευτικὴ ὑπηρεσία, μπορεῖ νὰ πληροφορήσει καὶ νὰ δώσει συμβουλὲς μόνο σὲ ὀρισμένα πράγματα. Αὐτὸ ποὺ σεῖς τώρα θέλετε ὡς πατέρας, ποὺ ἀντιμετωπίζει πρόβλημα, δηλαδὴ νὰ ἀποδευθεύσετε τὸ γιό σας ἢ τὴ θυγατέρα σας, αὐτὸ μὲ κρατικὴ ἐπέμβαση, θὰ ἦτο δυνατόν μόνο ἂν ὑπῆρχαν νομικὲς διατάξεις ποὺ ἐπιτρέπουν καὶ τέτοιες δραστηριότητες. Τέτοιες διατάξεις δὲν ὑπάρχουν.

Ἐρώτηση: Τὸ ἔχετε ἤδη ἀναφέρει: Σὲ πολλὲς ἀπὸ αὐτὲς τὶς ομάδες συντελεῖται μιὰ ἀντιστροφή ἀξιών. Εἶναι ἀνάγκη νὰ προσφέρει κανεὶς στὰ θύματα καὶ σ' αὐτὸ τὸ σημεῖο βοήθεια. Αὐτὸ ὅμως, ὡς κρατικὴ ὑπηρεσία, δὲν μπορεῖτε σεῖς νὰ τὸ κάνετε, οὔτε ἐπι-

ματισμοὺς καὶ ἀναποδισμοὺς στίχων, δίνοντας ἔτσι λαϊκότερο καὶ δυναμικότερο χρῶμα στὴν ἱερῇ ψαλμωδία. Παραδείγματα: ἡ πρόταξη μέρους τοῦ ἐφυμνίου πρὸ τοῦ ἐφυμνίου κατὰ τὴν ψαλμωδία τῶν μακαρισμῶν («Ἐν τῇ βασιλείᾳ σου, μνησθητὶ ἡμῶν, Κύριε, ὅταν ἔλθῃς ἐν τῇ βασιλείᾳ σου»), ἡ πρόταξη τοῦ «Ἐλεῆμον» πρὸς τῆς ψαλμωδίας τοῦ ν' ψαλμοῦ καὶ λέξεως ἢ φράσεως τοῦ πρώτου στίχου πολυελέων ἢ ἐκλογῶν («Μακάριος ἀνὴρ. Ἄλληλούϊα», «Δοῦλοι Κυρίου. Ἄλληλούϊα», «Λόγον ἀγαθόν. Ἄλληλούϊα», «Τὴν οἰκουμένην. Ἄλληλούϊα», «Τῆς πραότητος αὐτοῦ. Ἄλληλούϊα» κ.λπ.) ἢ ἡ ἐπανάληψη στίχ ὑπακοῆς, στὰ τροπάρια τῆς προφητείας, στὸ τρισάγιο ἢ στὰ ἀντ' αὐτοῦ ψαλλόμενα, τῆς τελευταίας φράσεως, χωρὶς γραμματικὴ καὶ συντακτικὴ ἀλληλουχία (π.χ. «Καὶ μάγους σοὶ προσήνεγκεν...», «Μάγους ὀδηγήσας...», «Ποῦ γὰρ εἶχε τὸ φῶς σου λάμπαι...», «Ἄγιος ἀθάνατος...», «Καὶ τὴν ἀγίαν σου ἀνάσπασιν δοξάζομεν», «Χριστὸν ἐνεδύσασθε. Ἄλληλούϊα», «Τὰ ἐκούσια καὶ τὰ ἀκούσια...», «Ἐν σοὶ γὰρ τὴν ἐλπίδα ἀνέθεντο...», «Καὶ ἀθανάτισας ζωῆς ἡμᾶς...» κ.ο.κ.), ἀκόμα καὶ ὁ χωρισμὸς τοῦ λογικὰ ἐνιαίου στίχου «Δόξα Πατρὶ... καὶ νῦν καὶ ἀεὶ...» σὲ δύο ἀνεξάρτητους ἐπὶ μέρους στίχους.

Λόγιος κληρικὸς τῆς περασμένης γενεᾶς, ἐπηρεασμένος ἀπὸ τὴ λογικοκρατία τῆς ἐποχῆς του, ἔγραψε καὶ κατέκρινε μὲ σφοδρότητα πολλὰ «παράλογα» στὴν τάξη τῆς λατρείας μας. Μεταξὺ τῶν ἄλλων χαρακτηρίζε ὡς «κωμικῶς διχαζόμενον», τὸ «Δόξα καὶ νῦν». Βρισκόταν τελείως ἐκτὸς τῆς λειτουργικῆς πραγματικότητος. Ἡ ὑμνογραφία καὶ ἡ ψαλμωδία δὲν εἶναι χώρος διδασκαλίας γραμματικῆς ἀλλὰ (ἱερῇ) ποίηση καὶ (ἱερὸ) ἄσμα. Ἐχουν, δηλαδὴ, ἀφ' ἑαυτῶν τὸ στοιχεῖο τῆς ὑπερβάσεως τῆς πεζότητος τοῦ κοινοῦ λόγου καὶ τῆς κοινῆς ἀναγνώσεως, ἔχουν τὴ δική τους λογικὴ. Γι' αὐτὸ καὶ ἐπιστρατεύονται ποιητικὰ μέτρα, ἐναλλαγὴ μουσικῶν τόνων, ἐπίθετα, καλλιλογία, γραμματικὲς καὶ συντακτικὲς «ποιητικὴ ἀδεία» διαφοροποιήσεις, μεταθέσεις, ἀναγραμματισμοὶ καὶ ἀναποδισμοί. Στόχος καὶ τῆς ὑμνογραφίας καὶ τοῦ μελωδικοῦ ἐνδύματός της εἶναι ἡ προσφορὰ τοῦ λόγου τῆς ἀληθείας «μετὰ τίνος ψυχαγωγίας ἐμμελοῦς καὶ ἡδονῆς, σώφρονα λογισμὸν ἐμποιούσης» (Μ. Βασιλείου, Εἰς τὸν α' ψαλμόν). Αὐτὸ τὸ λόγο ἔχει καὶ ὁ ἀναγραμματισμὸς ἢ ὁ ἀναποδισμὸς τοῦ στίχου, στὸν ὁποῖο ἀναφέρεται ἡ ἐρώτηση. Ἀρκεῖ νὰ μὴ ὀδηγούμεθα σὲ αὐτοσχεδιασμοὺς καὶ σὲ ὑπερβολές.

τρέπεται να τὸ κάνετε' πρέπει νὰ κρατήσετε οὐδετερότητα!

Reinke: Σίγουρα, πρέπει νὰ εἴμαστε οὐδέτεροι.

Ἐρώτηση: Ἐὰν ἐγὼ εἶμαι Ὁρθόδοξος, Καθολικὸς ἢ Εὐαγγελικὸς, πρέπει νὰ ἔχω τὴ δυνατότητα νὰ λάβω πλήρη βοήθεια στὸ δικό μου πνευματικὸ χῶρο, μὲ κρατικὴ βοήθεια.

Reinke: Ναι, ἐδῶ πρέπει νὰ κάνουμε σαφῆ διαφοροποίηση. Ὑπάρχει στὴν Ὁμοσπονδιακὴ Δημοκρατία τῆς Γερμανίας τὸ δίκαιο τῆς γονικῆς φροντίδας. Αὐτὸ εἶναι μία νομικὴ κατοχύρωση, σύμφωνα μὲ τὴν ὁποία οἱ γονεῖς, ἂν ἓνα παιδί δὲν εἶναι ἐνήλικο, καθορίζουν τὸν τόπο παραμονῆς τοῦ παιδιοῦ. Μποροῦν μὲ κρατικὴ ἀστυνομικὴ βοήθεια, νὰ ἐπιτύχουν, ὥστε ἓνας δεκαεξάχρονος νὰ μὴν εἶναι στὴν ὁργάνωση τοῦ Μοὺν ἢ στὴ σαηντόλοτζυ ἢ νὰ ἐργάζεται σ' ἓνα κέντρο τῆς. Αὐτὸ εἶναι δυνατό. Δὲν γίνεται ὅμως ἂν ἓνας εἶναι ἐνήλικας καὶ ὀρίζει ὁ ἴδιος τί θὰ κάνει.

ιε) Διεθνῆς Συνεργασία

Ἐρώτηση: Σχεδιάζετε νὰ δημιουργήσετε μιὰ κεντρικὴ ὑπηρεσία, ὥστε νὰ μελετήσετε σὲ βάθος τὸ ὅλο πρόβλημα, μὲ σκοπὸ νὰ παράσχετε τὶς ἀπαραίτητες πληροφορίες γιὰ τὴν ἀντιμετώπισή του. Νομίζετε ὅτι εἶναι ἀπαραίτητο νὰ ἔλθετε σὲ συνεργασία ἐπὶ διεθνούς ἐπιπέδου, προκειμένου νὰ ἐπιτύχετε τὸ σκοπὸ σας αὐτό;

Reinke: Προσωπικὰ τὸ θεωρῶ βασικό, ξεκινώντας ἀπὸ τὸ γεγονὸς ὅτι μεγάλος ἀριθμὸς τέτοιων ὁμάδων δὲν δραστηριοποιοῦνται ἐπικεντρώνοντας τὴν προσοχή τους σὲ μιὰ χώρα, ἀλλὰ κατανέμονται σὲ πάρα πολλὲς χώρες καὶ τὶς περισσότερες φορὲς δημιουργήθηκαν στὸ ἐξωτερικό, στὶς ΗΠΑ, στὴν Ἀσία κ.ο.κ. Ἄν κανεὶς θέλει νὰ ἐκτιμήσει σωστὰ καὶ σφαιρικὰ τὴν κατάσταση στὴ χώρα του, πρέπει νὰ ἔχει πληροφορίες γιὰ τὴν κατάσταση σὲ ἄλλες χώρες.

Τὸ Εὐρωπαϊκὸ Κοινοβούλιο ἐξέδωσε τὸ 1984 ἓνα Ψήφισμα ποὺ ἀπευθυνόταν σὲ ὅλα τὰ Κράτη - μέλη. Ἐκεῖ ἐπισημάνθηκε τὸ πρόβλημα καὶ οἱ χώρες παρακινήθηκαν νὰ καταπιαστοῦν μ' αὐτὸ τὸ πρόβλημα. Δὲν ὑπῆρξε μέχρι τώρα κανένας συντονισμὸς, οὔτε σὲ εὐρωπαϊκὸ ἐπίπεδο οὔτε σὲ ἄλλο, εὐρύτερο ἐπίπεδο. Μιὰ τέτοια συνεργασία ἐπὶ διεθνούς ἐπιπέδου εἶναι ἀπαραίτητη.

ιστ) Συμπέρασμα

Μὲ ὅσα ἐξέθεσε ὁ κ. Reinke συμπεραίνουμε πὼς ἢ Ὁμοσπονδιακὴ Κυβέρνηση τῆς Γερμανίας δραστηριοποιεῖται στὸν τομέα τῆς ἀντιμετώπισης τῶν ὀνομαζομένων θρησκευτῶν τῆς νεότητος ὄχι μόνον θεωρητικὰ, ἀλλὰ καὶ πρακτικὰ.

Κατ' ἀρχὴν ἐνίσχυσε οἰκονομικὰ ἓνα εἰδικὸ φορέα Γονέων, ποὺ ἀσχολεῖται μὲ τὴν καταπολέμηση τῶν ὁμάδων αὐτῶν καὶ συνεργάζεται μὲ τοπικοὺς φορεῖς σὲ πολλὲς ὀμοσπονδες χώρες καὶ ἀσφαλῶς, ὅ-

στερα ἀπὸ τὶς ἀποφάσεις τῶν δικαστηρίων ποὺ ἀπαγορεύουν τὴν ἐνίσχυση αὐτὴ θὰ βρεθεῖ κάποια νομικὴ λύση γιὰ νὰ συνεχιστεῖ.

Ὑστερα ἀπὸ δικαστικοὺς ἀγῶνες ἐτῶν, ξεκαθαρίστηκε τὸ ζήτημα τῆς ἀρμοδιότητος ἀλλὰ καὶ τῆς συνταγματικῆς ὑποχρέωσης τῆς Ὁμοσπονδιακῆς Κυβερνήσεως νὰ προειδοποιεῖ δημόσια τὸ κοινὸ γιὰ τοὺς κινδύνους ἀπὸ αὐτὲς καὶ νὰ λαμβάνει μέτρα γιὰ τὴν ἀντιμετώπισή τους. Ἡ ἐργασία τῶν Συλλόγων Πρωτοβουλίας Γονέων δὲν ἐθεωρήθη ἀντισυνταγματικὴ ἀντίθετα τὸ ἔργο αὐτὸ κρίθηκε πὼς ἀποτελεῖ καθήκον τῆς Πολιτείας, στὴν ἀρμοδιότητα τῆς ὁποίας ἀνήκει.

Ἡ Ὁμοσπονδιακὴ Κυβέρνηση θεωρεῖ ὅτι ἡ ἔρευνα τοῦ ὄλου σκηνικοῦ τῶν αἰρέσεων τῆς νεότητος, ἀκόμη καὶ τῆς διδασχῆς τῶν ἐπὶ μέρους ὁμάδων, ἀποτελεῖ συνταγματικὸ τῆς καθήκον, γιατί ὀφείλει νὰ σχηματίσει ὀλοκληρωμένη καὶ ἀντικειμενικὴ εἰκόνα, γιὰ τὸ τί συμβαίνει στὴν κοινωνία καὶ ἰδιαίτερα σχετικὰ μὲ ζητήματα, τὰ ὁποία ἀπασχολοῦν τὸν λαὸ καὶ συνδέονται μὲ κινδύνους ποὺ στρέφονται ἐναντίον πολυτιμῶν ἀγαθῶν συνταγματικὰ κατοχυρωμένων, ὅπως εἶναι ἡ ὑγεία, ἡ ἀξιοπρέπεια, ὁ γάμος, ἡ οἰκογένεια κ.ο.κ. Πολὺ περισσότερο ἐὰν πρόκειται γιὰ βλάβες νεαρῶν κυρίως ἀτόμων, τὰ ὁποία καταλήγουν σὲ ἀπόλυτη ἐξάρτηση καὶ ἀποκόπτονται ἀπὸ τὸ κοινωνικὸ περιβάλλον. Ἄν ἡ Κυβέρνηση καταλήξει, ὕστερα ἀπὸ ἔρευνα, σὲ αὐτὸ τὸ συμπέρασμα, ὀφείλει νὰ τὸ διακηρύξει καὶ νὰ λάβει τὰ ἀνάλογα μέτρα γιὰ νὰ ἀποφευχθοῦν τέτοιες ἀρνητικὲς καταστάσεις.

Δὲν μπορεῖ ἡ Πολιτεία νὰ μείνει ἀδιάφορη, ἂν ἡ διδασκαλία μιᾶς ὁμάδας ὠθεῖ τὰ μέλη τῆς στὴν αὐτοκτονία ἢ ἂν ἡ διδασκαλία μιᾶς ἄλλης δὲν συμβιβάζεται μὲ τοὺς δημοκρατικοὺς θεσμοὺς ἢ μὲ τὴν περὶ ἀνθρώπου ἀντίληψη, ἀπὸ τὴν ὁποία ἀπορρέουν ὅλες οἱ συνταγματικὰ κατοχυρωμένες ἀξίες καὶ ὀλόκληρος ὁ πολιτισμὸς μιᾶς χώρας ἢ καὶ αὐτὸ ποὺ θεωρεῖται κοινὸ καλὸ ἢ χρηστὰ ἦθη. Ἡ Πολιτεία πρέπει νὰ ἐνεργήσῃ ἐκεῖ ποὺ παραβιάζονται οἱ ἀξίες αὐτὲς ἢ τὰ προσωπικὰ δικαιώματα τῶν ἄλλων (ἐλεύθερη σκέψη, ἐλεύθερη ἔκφραση, ἀνθρώπινη ἀξιοπρέπεια, ὑγεία, γάμος, οἰκογένεια κ.ο.κ.).

Εἶναι ἐπίσης σημαντικὴ ἡ θέση ποὺ ἐκφράστηκε γιὰ τὸν κίνδυνο διαβρώσεως βασικῶν πολιτειακῶν φορέων. Στὴ Γερμανία δὲν ἦτο ἐπὶ παραδείγματι δυνατόν νὰ κατέχει κάποιος ὀπαδὸς μιᾶς αἰρέσεως, ὅπως εἶναι ἡ ὁργάνωση τοῦ Μοὺν ἢ ἡ σαηντόλοτζυ, μιὰ ὑπεύθυνη θέση στὸ ὑπουργεῖο γιὰ τὴν νεότητα ἢ σὲ ὅποιο ἄλλο ὑπουργεῖο, ὅπως λόγου χάρι στὰ ὑπουργεῖα Παιδείας, Πολιτισμοῦ, Ἐθν. Ἀμύνης, Ἐσωτερικῶν ἢ Δημ. Τάξεως. Κάτι τέτοιο συμβαίνει στὴ χώρα μας. Ἐχομε ἤδη καταγγεῖλει πὼς σὲ ἐμπιστευτικὲς θέσεις, λόγου χάρι τοῦ Ὑπουργείου Ἐθν. Ἀμύνης, βρίσκονται ἀνθρώποι τέτοιων ὀργανώσεων.

(Συνεχίζεται)

ΕΠΙΚΑΙΡΑ

Μνήσθητί μου, Κύριε...

Παραδίνοντας ο Κύριος τη νύκτα της ιστορικής Πέμπτης το ιερότατο Μυστήριο, τόνισε ότι προσφέρει το σώμα Του και το αίμα Του «εις άφρασην άμαρτιών». Ο Ιωάννης, ο αγαπητός μαθητής του Κυρίου, άναφερόμενος στον έξιλασμό των άμαρτιών μας, γράφει: «Το αίμα του Ήσου Χριστού, του Υιού του Θεού καθαρίζει ημάς από πάσης άμαρτίας».

«Του δείπνου Σου του μυστικού, σήμερα, Υιέ Θεού, κοινωνόν με παράλαβε. Ου μὴ γάρ τοίς έχθροίς Σου τὸ μυστήριον εἶπω' οὐ φίλημά Σοι δώσω, καθάπερ ὁ Ἰούδας. Ἄλλ' ὡς ὁ ληστής ὁμολογῶ Σοι' Μνήσθητί μου, Κύριε, ἐν τῇ βασιλείᾳ Σου».

Μεχμέτ Μπαρλάς: Γιόκ!

Γιὰ τὴν κατάσταση τῶν ἐλληνικῶν Σχολείων τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ὁ Τούρκος δημοσιογράφος Μεχμέτ Μπαρλάς σὲ ἄρθρο του μὲ τίτλο «Δὲν θέλουμε τὰ Ἑλληνικὰ Σχολεῖα» στὴν ἔφημερίδα «ΣΑΜΠΑΧ», γράφει τὰ ἑξῆς: «Ἡ θὰ πρέπει νὰ μάθουμε νὰ συμπεριφερόμαστε πολιτισμένα ἢ θὰ πρέπει νὰ ἐγκαταλείψουμε ἐπιθυμίες ὅπως ὀλυμπιακοὶ ἀγῶνες στὴν Κων/λη ἢ ἔνταξη στὴν Κοινὴ Ἀγορά... Θέλουμε νὰ μιλήσουμε γιὰ τὰ Ἑλληνικὰ Σχολεῖα τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Στὰ τέλη τῆς δεκαετίας τοῦ '60 φοιτοῦσαν σὲ 625 Ἑλληνικὰ Σχολεῖα τῆς Κωνσταντινουπόλεως 26.000 μαθητές. Στὰ φημισμένα ἐκπαιδευτικὰ ἰδρύματα, ὅπως τὸ Ζάππειο καὶ τὸ Ζωγράφειο φοιτοῦσαν χιλιάδες μαθητές. Ἀναγκάσαμε τοὺς Ἕλληνες νὰ φύγουν. Αὐτοὶ ποὺ ἀποφοίτησαν ἀπὸ τὰ Ἑλληνικὰ Σχολεῖα τῆς Κωνσταντινουπόλεως τώρα ἔχουν ἐπιλέξει ὡς δευτέρη πατρίδα διάφορες χώρες, ὅπως ὁ Καναδάς, ἡ Αὐστραλία καὶ ἄλλες χώρες ποὺ βρῖσκονται μεταξὺ Ἑλλάδος - Ἀμερικῆς.

Ἀπὸ τοὺς 26.000 μαθητές ἀπέμειναν στὰ Ἑλληνικὰ Σχολεῖα τῆς Κων/λεως μόνο 350. Τὰ 625 σχολεῖα ΜΕΙΩΘΗΚΑΝ σὲ 13! Ὅμως τὸ ὑπουργεῖο Ἐθνικῆς Παιδείας ΠΑΡΕΜΠΟΔΙΖΕΙ τὸ διορισμὸ καθηγητῶν σ' αὐτὰ τὰ Σχολεῖα.

Ἡ διεύθυνση ἰδιωτικῶν σχολείων τοῦ ὑπουργείου Ἐθνικῆς Παιδείας δὲν ἐπιτρέπει τὸ διορισμὸ δασκάλων στὰ Ἑλληνικὰ Σχολεῖα. Μὴν ξε-

χνάμε ὅμως τὸ ἑξῆς: Στὴν Δυτικὴ Θράκη ὑπάρχουν 14.000 Τούρκοι μαθητές, 297 τουρκικὰ σχολεῖα, 485 Τούρκοι δάσκαλοι καὶ 297 Τούρκοι διευθυντὲς σχολείων. Στὰ 13 Ἑλληνικὰ Σχολεῖα τῆς Κων/λεως ὑπάρχουν μόνο 2 διευθυντὲς. Στὸ Ζάππειο Λύκειο ἔχουν ἀπομείνει μόνο 101 μαθητρίες, ἀλλὰ λόγῳ τοῦ ὅτι δὲν ἔχει γίνει διορισμὸς ἀπὸ τὸ ὑπουργεῖο Ἐθνικῆς Παιδείας, τὸ σχολεῖο αὐτὸ ἔχει μείνει χωρὶς καθηγητές.

Συμπερασματικά, θὰ ἀναγκάσουμε καὶ τοὺς ἐναπομείναντες Ἕλληνες νὰ φύγουν.

Στὴ συνέχεια, οἱ δικοὶ μας μεγάλοι ἄνδρες θὰ μιλοῦν περὶ συνθήκης τῶν Παρισίων καὶ γιὰ τὸ χρονοδιάγραμμα τῆς ΔΑΣΕ.

Νὰ μὴν ἀφήσουμε ἔτσι τὰ Ἑλληνικὰ Σχολεῖα».

Τίς πταίει;

Οἱ ἔρευρες τῆς Ψυχιατρικῆς Κλινικῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν εἶναι ἀποκαλυπτικές. Μία στίς τρεῖς Ἑλληνίδες καὶ ἓνας στοὺς πέντε Ἕλληνες ἀντιμετωπίζουν προβλήματα ψυχικῆς ὑγείας. Ἀκόμη χειρότερα: ἓνας στοὺς δέκα κατοίκους τῆς πρωτεύουσας ἔχει σκεφθεῖ νὰ αὐτοκτονήσει! Ἡ ἔρευνα διεξήχθη σὲ ἓνα δείγμα 4.300 κατοίκων ἀπὸ 42 νομοὺς τῆς χώρας καὶ ἔδειξε ὅτι τὸ 27,5% τῶν Ἑλλήνων παρουσίασε μειωμένη ψυχικὴ ὑγεία στὴ δεκαετία τοῦ 1980, ἔναντι 18% ποὺ παρουσίαζε τὰ ἴδια προβλήματα στὴν προηγούμενη δεκαεταία. Διαπιστώθηκε μάλιστα ὅτι μεγάλο μέρος τοῦ πληθυσμοῦ ποὺ ἰσοῦται μὲ τὸ 1% περίπου, παρουσιάζει σχιζοφρένια... Τὸ 31% τῶν κατοίκων τῆς Ἀθήνας βασανίζεται ἀπὸ ἄγχος, δυσθυμία καὶ ψυχοσωματικὰ προβλήματα. Καὶ οἱ αὐτοκτονίες φθάνουν στοὺς ἑξὶ ἄνδρες καὶ τίς δύο γυναῖκες γιὰ κάθε 100.000 ἄτομα.

— Τίς πταίει;

Οἱ τέσσερις τοῦ θανάτου...

Ἡ Συρία, τὸ Ἰράν, ἡ Νιγηρία καὶ ἡ Βιρμανία εἶναι οἱ τέσσερις χώρες ποὺ ἀρνούνται νὰ πάρουν μέρος στὴ διεθνή προσπάθεια γιὰ τὴν πάταξη τοῦ λαθρεμπορίου τῶν ναρκωτικῶν, σύμφωνα μὲ τὸν ἐπίσημο κατάλογο ποὺ ἔδωσε στὴ δημοσιότητα ὁ Λευκὸς Οἶκος.

— Γιὰ νὰ ξέρομε...

ΣΧΟΛΗ ΚΑΛΩΝ ΤΕΧΝΩΝ

Τοῦ κ. Α. Μ. ΣΤΑΥΡΟΠΟΥΛΟΥ

Ἄναπλ. Καθηγητοῦ τοῦ Παν/μίου Ἀθηνῶν

Σύμπτωση τῶν ἀντιθέτων;

Μοῦ εἶχε κάνει ἐξαιρετική ἐντύπωση τὸν πρῶτο καιρὸ τῆς μετεκπαιδευσεώς μου στὴ Γερμανία ἢ φράση ὅτι «ἡ Ποιμαντικὴ ὅπως καὶ ἡ Πολιτικὴ εἶναι ἡ τέχνη τοῦ ἐφικτοῦ». Αὐτὸ ἄραγε νὰ ἐννοοῦσε ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Θεολόγος ὅταν ὄριζε τὴν Ποιμαντικὴ ὡς «τέχνη τεχνῶν καὶ ἐπιστήμη ἐπισημῶν»;

Διερωτῶμαι, ὅμως, μήπως ἀκολουθώντας τὴ φράση γνωστοῦ κεντροευρωπαίου πολιτικοῦ, ὅτι «ἡ Πολιτικὴ εἶναι ἡ τέχνη τοῦ μὴ ἐφικτοῦ, τοῦ ἀνέφικτου», θὰ μπορούσαμε νὰ ὀρίσουμε ἀκολουθῶς καὶ τὴν Ποιμαντικὴ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπο. Ἡ Ποιμαντικὴ κατὰ ταῦτα θὰ ὀριζόταν ὡς ἡ τέχνη τοῦ μὴ ἐφικτοῦ, τοῦ ἀνέφικτου.

Μήπως, ὅμως, καὶ οἱ δύο ἐκδοχὲς ἔχουν λόγὸ ὑπάρξεως ἔτσι ὥστε ἡ Ποιμαντικὴ νὰ μπορεῖ νὰ εἶναι καὶ ἡ τέχνη τοῦ ἐφικτοῦ καὶ ἡ τέχνη τοῦ ἀνέφικτου;

Ἐπάρχει ἄραγε κάποια ἀντίφαση ἀνάμεσα στὶς δύο αὐτὲς διατυπώσεις ἢ υἱοθετώντας τὶς ἐπιτυγχάνουμε τελικὰ μ' αὐτὸν τὸν τρόπο τὴν «σύμπτωση τῶν ἀντιθέτων»; Ὅλα ὅμως ἐξαρτῶνται ἀπὸ τὸ πῶς ἐννοοῦμε τὸ ἐφικτὸ καὶ τὸ ἀνέφικτο. Τί μπορεῖ καὶ τί δὲν μπορεῖ νὰ γίνῃ ἢ τί μπορεῖ καὶ τί, παρ' ὅλο πὸς ἐκ πρώτης ὄψεως δὲν μπορεῖ, μπορεῖ τελικὰ νὰ γίνῃ;

Καὶ οἱ δύο διατυπώσεις κρύβουν μία σοφία.

Κάνε ὅ,τι μπορεῖς

Πραγματικὰ εἶναι πολὺ σοφὸ αὐτό. Πόσες φορές δὲν στενοχωριόμαστε γιατί δὲν μπορούμε νὰ τὰ καταφέρουμε ὅλα. Ἐνῶ θέλουμε νὰ σώσουμε ὅλον τὸν κόσμὸ στέκονται χίλια δύο ἐμπόδια μπροστὰ μας καὶ ἀχρηστεύουν ὅλες τὶς καλές μας καὶ προθέσεις καὶ προσπάθειες.

Τότε ἀκοῦς ἐσωτερικὰ αὐτὴ τὴ φωνὴ πὸς εἶναι ἐπαναφέρει στὴν τάξη λέγοντάς σου, ὅτι δὲν μπορεῖς ἐσὺ ντὲ καὶ καλὰ νὰ σώσεις τὸν κόσμὸ, νὰ τὸν ἀλλάξεις. Κάνε ὅ,τι μπορεῖς· ὅ,τι εἶναι δυνατό

νὰ γίνῃ ὑπὸ τὶς παρούσες περιστάσεις. Μὴ κοιτάξεις τὰ ἀνέφικτα· ὅ,τι δὲν μπορεῖ νὰ γίνῃ.

Ἄπαιτεῖται ἀσφαλῶς *διάκριση* νὰ διακρίνεις τί μπορεῖς καὶ τί δὲν μπορεῖς νὰ κάνεις. Δὲν καταπιάνεσαι μὲ αὐτὸ πὸς σὲ ξεπερνᾷ. Οἰκονομεῖς τὰ πράγματα σύμφωνα μὲ τὶς δυνάμεις σου καὶ κάνεις ἔτσι οἰκονομία δυνάμεων. «Μαθαίνεις πῶς νὰ φέρνεις μεγάλα ἀποτελέσματα μὲ μικρὰ μέσα».

Δὲν ἐξαντλεῖσαι, ἀλλὰ καὶ δὲν ἐξαντλεῖς τοὺς ἄλλους. Μαθαίνεις νὰ διακρίνεις τί μπορεῖ καὶ ὁ ἄλλος. Δὲν ἀπαιτεῖς, αὐτὸ πὸς δὲν μπορεῖς νὰ κάνεις ἐσὺ, νὰ τὸ κάνει ὁ ἄλλος. Συνηθίζεις ἀκόμα νὰ κάνεις αὐτὸ πὸς θέλεις κι ὄχι αὐτὸ πὸς σοῦ ὑποβάλλουν οἱ ἄλλοι νὰ κάνεις ἀκόμη κι ὅταν δὲν τὸ θέλεις. Βέβαια γνωρίζεις ὅτι «τὸ θέλῃν εἶναι δύνασθαι», ὅπως σὲ εἶχαν μάθει στὴ χρηστομάθεια, ἀλλὰ ὄχι νὰ κάνεις καὶ ὅ,τι δὲν θέλεις.

Ἡ στάση τοῦ Κυρίου στὴ διήγηση γιὰ τὸ χτίσιμο τοῦ πύργου καὶ τὴν ἀνάληψη πολέμου, ἢ παραβολὴ τῶν ταλάντων καὶ ἡ ἀντιμετώπιση τῶν πειρασμῶν στὴν ἔρημο εἶναι ἐνδεικτικὴ γιὰ τὸ τί μπορεῖ νὰ σημαίνει μία *Ποιμαντικὴ τοῦ ἐφικτοῦ*. Κι αὐτὸ εἶναι ἡ μία ὄψη τοῦ νομίσματος, γιὰ τὸ τί νομίζουμε ὅτι μπορούμε νὰ κάνουμε. Ἐπάρχει ὅμως καὶ ἡ ἄλλη ὄψη πὸς μᾶς φέρνει ἀντιμέτωπους μὲ μιὰ ἄλλη *τέχνη*, ἐκείνην τοῦ ἀνέφικτου.

Ἡ τέχνη τοῦ ἀνέφικτου

Τί σημαίνει ὅμως νὰ υἱοθετήσεις αὐτὴ τὴν τέχνη; Ἀσφαλῶς δὲν σημαίνει ὅτι σώνει καὶ καλὰ δὲν δέχεται τὰ ὄριά σου. Ὑπογραμμίζουμε ὅτι κι αὐτὸ εἶναι τέχνη, τὸ νὰ μπορεῖς νὰ δεχτεῖς ὅτι κάτι ξεπερνᾷ τὰ ὄρια τῶν δυνατοτήτων σου.

Στὴν προκειμένη ὅμως περίπτωση, ὀρίζοντας τὴν *Ποιμαντικὴ ὡς τέχνη τοῦ ἀνέφικτου* προσδιορίζουμε ὅτι ἡ Ποιμαντικὴ καθιστᾷ δυνατό καὶ πὸς ὑπὸ τὶς παρούσες συνθήκες καὶ δυνατότητες εἶναι συνήθως ἀνέφικτο. Καὶ ἡ Ποιμαντικὴ ἐπιχειρεῖ τότε νὰ ἀναδειξῇ ἢ νὰ φανερώσει τὶς ἀποῦσες ἢ ἀπουσιάζουσες *συνθήκες*.

Διακρίνει δυνάμεις εκεί όπου εκ πρώτης όψεως δέν φαίνεται να υπάρχουν. Ύπενθυμίζει και προσκαλεί να δώσουν το «παρών» οί άλλες δυνάμεις που κανείς δέν τις θυμόταν και κανείς δέν τις προσκαλοῦσε. Καθιστά δυνατόν αυτό που με άλλους τρόπους δέν είναι δυνατόν να έπιτευχθεί. Κάνει δηλαδή «τὰ άδύνατα δυνατά».

Αυτό που στους ανθρώπους είναι άδύνατο, είναι τελικά δυνατό παρά τῷ Θεῷ. Θυμίζει τῆ δύναμη τῆς πίστεως και ότι πάντα δυνατά τῷ πιστεύοντι, χωρίς αυτό να σημαίνει έκβιασμό του Θεοῦ. Ἄλλωστε ο ίδιος ο Θεός δέν μᾶς ύπέδειξε αυτά τὰ άνοιγματα, δέν μᾶς έδειξε καινούργιες προοπτικές, όταν όλοι οί όρίζοντες ἦταν χαμένοι, δέν μᾶς έδειξε διεξόδοις εκεί που όλοι μας είχαμε έντοπίσει άδιέξοδα; Στην Ποιμαντική πράγματι δέν υπάρχουν άδιέξοδα ενώ στην Πολιτική μόνο σάν ευχή ρητορική, άκόμη και στην πιο κατηγορηματική της διατύπωση — «στην Πολιτική δέν υπάρχουν άδιέξοδα» — μπορεί να ισχύει.

... και πώς θά τὴν κατορθώσουμε

Δυστυχώς γρήγορα ξεχνᾶμε τις διαβεβαιώσεις που έχουμε πάρει για τὸν «κόκκο σινάπεως», για τὸ «έπάνω ὄφρων και σκορπίων», για τῆ Χάρη που θεραπεύει τὰ άσθενῆ και αναπληρώνει τὰ έλλείποντα. Γρήγορα ξεχνᾶμε τις άνεκμετάλλευτες δυνάμεις που είναι στη διάθεσή μας και πορευόμαστε στη ζωή μας σὰ να μην ὑπῆρχαν. Κι αν δέν τις ξεχνᾶμε, τις άγνοοῦμε. Και ἡ πράγματι δέν τις ξέρουμε ἡ έπίτηδες τις περιφρονοῦμε. «Κακό του κεφαλιού μας!»

Και μόνο όταν κινητοποιηθοῦμε από μιὰ μεγάλη άνάγκη, δική μας, τῆς οίκογένειάς μας, φίλων ἡ γνωστών, ξυπνάμε από τὸ λήθαργο και θυμόμαστε ξαφνικά, ότι και σκέπη έχουμε και που να προσφύγουμε «οί άθλιοι».

Ἀσφαλώς, όταν στηριχτοῦμε μόνο στις δικές μας δυνάμεις ἡ ζωή μας είναι «μιὰ κοπιαστική πορεία στο άνέφικτο». Όταν όμως οί δικές μας μικρές, φτωχές δυνάμεις συνταχτοῦν με τις δυνάμεις τῶν άδελφῶν, τῶν πατέρων, τῶν μητέρων, τῶν άγγέλων, τῶν άγίων, τῆς Παναγίας, του Χριστοῦ, του Ἁγίου Πνεύματος, του Θεοῦ Πατέρα, τότε συγκροτεῖται μιὰ Τερά Συμμαχία που είναι ικανή να συντρίψει κάθε εμπόδιο, κάθε δυσκολία έφόσον θά είναι θέλημα Θεοῦ αυτή ἡ νίκη.

Γιατί εμεῖς, συντασσόμενοι με τις παραπάνω

δυνάμεις, μένουμε συντονισμένοι — ὅπως μου έλεγε χαριτολογώντας σοφός Γέροντας — με τὸ Θέλημα του Θεοῦ. Και μόνο αυτό είναι ἡ πρέπει να είναι τὸ κριτήριο μας, όταν ποιμαίνουμε ἡ ποιμαίνόμεθα, όταν άσκούμε τῆν καλή ποιμαντική τέχνη είτε του έφικτοῦ είτε του άνέφικτου. Θεωροῦμε και τις δύο ὡς έναλλακτικές ἡ έναλλασσόμενες τέχνες. Ἄνεξαρτήτως άποτελέσματος βγαίνουμε πάντοτε κερδισμένοι και νικητές. Ἀρκεί να έχουμε μαθητεύσει στη Σχολή τῶν δύο αὐτῶν Καλῶν Τεχνῶν.

ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΥΣΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΤΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ

* ΘΗΣΑΥΡΟΣ ΒΙΒΛΙΚΩΝ ΕΙΚΟΝΩΝ. Τοποθεσίες, εῦρήματα, γεγονότα.

Μία μνημειώδης έκδοση τῆς Ἁπ. Διακονίας, άληθινός πανδέκτης πληροφοριῶν θρησκευτικοῦ και άρχαιολογικοῦ ενδιαφέροντος. Ὅτι έχει σχέση με πρόσωπα, τόπους και γεγονότα τῆς Παλαιάς και τῆς Καινῆς Διαθήκης. Ἐξ ολοκλήρου τυπωμένο σε χαρτί ἰλλουστρασιῶν και τετραχρωμία. Κατάλληλο για παιδιά, μαθητές, καθηγητές και ιστορικούς. (Σχήμα 24X29 εκ., σελ. 200).

* Ἐπισκόπου Ἀγγελῶν Εὐθυμίου, ΕΙΚΟΝΙΖΟΝΤΑΣ ΤΟΝ ΘΕΟ. Χριστιανική άγωγή προσχολικής ἡλικίας. Βοήθημα για Γονεῖς και Ἀναδόχους (Σειρά Α', 0-2 ετών).

Είναι τὸ πρώτο από τὰ 4 χρήσιμα βοηθήματα που θά διευκολύνουν τους Γονεῖς και Ἀναδόχους στη σωστή χριστιανική άγωγή τῶν βρεφῶν και τῶν νηπίων (έως 5 ετών), κατάλληλο άκόμη και για Βρεφοκόμους, Παιδοκόμους, Νηπιαγωγούς. (Σχήμα 21X28 εκ., σελ. 84).

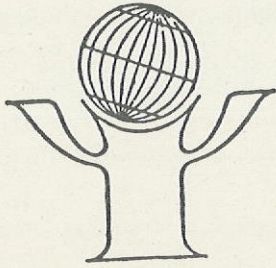
* Του ίδιου, ΜΑΘΑΙΝΩ ΓΙΑ ΤΟ ΘΕΟ. (Σειρά Β', 3-4 ετών).

Τὸ δεύτερο τῆς Σειράς βοήθημα, για Γονεῖς, Ἀναδόχους και Νηπιαγωγούς. Σε μέγα σχῆμα 21X28 εκατ., με πολλές τετραχρωμίες και σχέδια για να χρωματιστοῦν από τὰ νήπια. Σελ. 96.

* Μητροπολίτου Δημητριάδος Χριστοδούλου, «ΝΑ ΣΑΣ ΖΗΣΕΙ!...». Μιὰ προσέγγιση στο Μυστήριο του Βαπτίσματος.

Πρόκειται για μιὰ πρωτότυπη έκδοση ἡ όποία, με άπλά λόγια και πολλές έγχρωμες φωτογραφίες, φιλοδοξεῖ να ενημερώσει υπεύθυνα τους γονεῖς που ετοιμάζονται να βαπτίσουν τὸ παιδί τους. Ἐνδείκνυται ὡς τὸ πλέον κατάλληλο για να προσφέρεται από τους ιερούς ναοὺς στους γονεῖς και αναδόχους πρὸς ενημέρωσή τους, πριν από τὸ Μυστήριο του Βαπτίσματος. (Σχήμα 17X24 εκ., σελ. 24).

Γράψατε Ἰασιῶν 1 - 115 21 Ἀθήνα. Τηλ. 722.8008.

Η ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΑΠΙΣΤΙΑΣ*

Τοῦ κ. ANTOINE VERGOTE, Ὁμοτ. Καθηγ. τῆς Ψυχολογίας
τῆς Θρησκείας στὸ Πανεπιστήμιο τῆς Λουβραίν (Βέλγιο)

Γιὰ νὰ εἰσηγηθῶ, λοιπόν, αὐτὸ ποὺ ἀποκαλῶ φόβο τῆς ναρκισσιστικῆς αὐταπάτης, θὰ διαβάσω ἕνα εὐ-γλωττο κείμενο τοῦ Freud, ἀπὸ τὴν 18ῃ διάλεξη τῆς **Εἰσαγωγῆς στὴν ψυχανάλυση**. «Στὸ διάβα τῶν αἰώνων ὁ ἀφελὴς ἀνθρώπινος ναρκισσισμός δέχτηκε δύο μείζονα πλήγματα ἐκ μέρους τῶν ἐπιστημῶν. Τὸ πρῶτο ἐγινε ὅταν ἔμαθαν ὅτι ἡ γῆ μας δὲν εἶναι τὸ κέντρο τοῦ σύμπαντος, ἀλλὰ ἀπλᾶ καὶ μόνο ἕνα ἐλάχιστο κομμάτι ἐνὸς κοσμικοῦ συστήματος τοῦ ὁποῖου τὴν ἔκταση μόλις μπορούμε νὰ φανταστοῦμε... Τὸ δεύτερο πλήγμα δόθηκε ὅταν ἡ βιολογικὴ ἔρευνα κατέστρεψε τὴν ὑποτιθέμενη προνομιοῦχο θέση τοῦ ἀνθρώπου μέσα στὴ δημιουργία καὶ ἀπέδειξε τὴν ἐκ τοῦ ζώου καταγωγή του. Ἡ ἀνθρώπινη ὁμῶς μεγαλομανία θὰ ὑποστῆι τὸ τρίτο καὶ μεγαλύτερο πλήγμα τῆς ἀπὸ τὴ σύγχρονη ψυχολογικὴ ἔρευνα, ἔρευνα ἢ ὁποῖα ἀποδεικνύει ὅτι ὁ ἀνθρώπος δὲν εἶναι κύριος οὔτε μέσα στὸ ἴδιο του τὸ σπίτι...». Μποροῦμε νὰ ἀπαντήσουμε στὸ Freud πὼς ὁ ἀνθρώπος ἀντλήσε μία νέα ναρκισσιστικὴ ἱκανοποίηση, ἀπ' τὴ συνείδηση ὅτι εἶναι ἡ πιὸ προχωρημένη κορυφὴ τῆς ἐξελίξεως. Παραμένει ὡστόσο τὸ γεγονός ὅτι ὁ σύγχρονος ἀνθρώπος αἰσθάνεται οἰονεὶ χαμένος μέσα στὸ ἀχανὲς σύμπαν τῶν ἑκατομμυρίων ἑκατομμυρίων ἄστρων καὶ πλανητῶν ἔχει ἐπίσης τὴν αἴσθησι ὅτι εἶναι ὁ τυχαῖος καρπὸς φυσικῶν διεργασιῶν ποὺ διήρκεσαν δισεκατομμύρια χρόνια. Τὸ νὰ πιστεῦει συνεπῶς ὅτι ἕνας Θεὸς Δημιουργὸς καὶ Προνοητῆς, ἐνδιαφέρεται προσωπικᾶ γι' αὐτόν, τοῦ φαίνεται πολὺ ναρκισσιστικὴ αὐταπάτη. Βέβαια, ὅταν ὁ ἀνθρώπος ἀγαπᾶ κάποιον πρόσωπο, τὸ πρόσωπο αὐτὸ μοιάζει νὰ ἔχει μοναδικὴ ἀξία. Καὶ ὁ ἀνθρώπος ἐπιθυμεῖ νὰ ἀγαπιέται ἔστω καὶ ἂν εἶναι ἕνα ἐλάχιστο τίποτα στὸ ἄπειρο σύμπαν. Διότι, στὸ χῶρο τῆς ἀγάπης, ξεπερνᾶει κανεὶς τὶς φυσικὲς κατηγορίες σκέψης καὶ ἀξιολόγησις. Ὅταν ὁμῶς πρόκειται γιὰ τὸ Θεό, πολλοὶ ἀνθρώποι στὶς χώρες μας ξαναχρησιμοποιοῦν αὐθόρμητα τὶς κατηγορίες τοῦ φυσικοῦ κόσμου. Σκέπτονται τότε τὸ Θεὸ ὡς οὐδέτερο μᾶλλον ἀπρόσωπο ἀρχὴ τοῦ ἀπείρου κόσμου. Στὴ λειτουργικὴ λατρεία καὶ στὴν προσωπικὴ προσευχὴ ὁ πιστὸς ξεπερνᾶ αὐτὸ τὸν τρόπο σκέψης. Ὁ ἄπιστος ὁμῶς ποὺ βλέπει τὴν πίστη μὲ οὐδέτερο τρόπο, ἐκ τῶν ἔξω, ἔχει τὸ αἶσθημα ὅτι πιστεύοντας θὰ γινόταν θῦμα τῆς ναρκισσιστικῆς αὐταπάτης.

Κατακλείδα

Θὰ μπορούσαμε νὰ ἀναλύσουμε καὶ ἄλλα ἀκόμα κίνητρα ποὺ στηρίζουν νοητικὰ καὶ συναισθηματικὰ

τὸν ἄπιστο στὴν ἀντίθεσή του πρὸς τὴν πίστη ὅπως: τὴ διαμαρτυρία ἐναντίον στὴν ὑπερτόνιση τῆς ἀμαρτίας, ὑπερτόνιση ποὺ μοιάζει νὰ καταλύει τὴν ἀγάπη γιὰ τὴ ζωὴ ἢ ἀκόμη: τὴν ἰδέα ὅτι οἱ ἀνθρώποι δὲν εἶναι θρησκόικοι παρὰ διατὶ ἀγωνιοῦν πρὸ τοῦ θανάτου...

Νομίζω ὅτι παρουσίασα τοὺς σημαντικότερους λόγους. Ἐννοεῖται ὅτι ἡ βαρῦτητα τῶν λόγων ποικίλλει ἀνάλογα μὲ τὸ περιβάλλον, τὶς ἡλικίες, ἀκόμα καὶ ἀνάλογα μὲ τὴν ἀτομικὴ ἱστορία τοῦ καθενός. Ἡ ψυχολογία τῆς ἀπιστίας σχετίζεται μὲ τὴν ψυχολογία τῆς θρησκευτικῆς πίστεως.

Γιὰ νὰ κατακλείσω, θὰ ἤθελα νὰ ἐπιμείνω συνοπτικὰ σὲ δύο σημεία:

1ο. Αὐτὸ ποὺ παρουσιάστηκε ἐδῶ ὑφίσταται ἐπίσης ὡς ὀρίζοντας καὶ στὶς θρησκευτικὲς ἀμφιβολίες πολλῶν πιστῶν. Στὸν πλουραλιστικὸ πολιτισμὸ μας, ἡ πίστη εἶναι πάντα ἡ προοδευτικὴ κατάληξι ἀμφιβολιῶν γύρω ἀπὸ τὴν πίστη. Ὅποιος γεύτηκε κάτι τέτοιο, κατανοεῖ καλύτερα ὅτι ἡ ἀπιστία κατὰ τὸν ἴδιο τρόπο εἶναι ἡ κατάληξι μιᾶς σύγκρουσις εἶναι ἡ ἀπόφασις ποὺ ἀναρεῖ τὴ σύγκρουσι, ἀπαλείφοντας τὸν ἕνα πόλο τῆς σύγκρουσις: τὸν θεϊκὸ πόλο. Συχνὰ λύνουν τὴ σύγκρουσι ἀνάγοντας τὸ «Θεὸ» σ' ἕνα οὐδέτερο θεῖο, ἀπρόσωπο, ἀρχὴ ἐνδογενῆ τοῦ κόσμου.

2ο. Ὑπάρχει ψυχολογία τῆς ἀπιστίας ὅπως ὑπάρχει ψυχολογία τῆς θρησκευτικῆς πίστεως, διότι, στὴν ἀπιστία ὅπως καὶ στὴν πίστη, ἐμπλέκεται ὁ ἀνθρώπος μὲ τὶς ἐπιθυμίες του, τὶς ἀγωνίες του, τὴν αὐτοαγάπησὶ του, τὶς συναισθηματικὲς του προσκολλήσεις, τὶς συναισθηματικὲς του ἀλλεργίες, ὅπως καὶ μὲ τὴ διάνοιά του. Γι' αὐτὸ ἀκριβῶς ἡ πίστη εἶναι ζωὴ καὶ ὁδὸς ζωῆς ποὺ ἔχουμε νὰ διανύσουμε.

Μία σπουδαιότατη ἐφαρμογὴ γιὰ τὴν Ποιμαντικὴ εἶναι λοιπὸν αὐτὴ ἐδῶ: Πρέπει νὰ δημιουργοῦμε ἐλευθερία ὥστε νὰ αὐτοκαταφάσκει κανεὶς σταδιακά. Ὅποια καὶ ἂν εἶναι ἡ κατεύθυνσις ποὺ παίρνουν τὰ ἄτομα, τὸ σημαντικό εἶναι, σ' αὐτὸ τὸ χῶρο, ὅπου ἐμπλέκονται προσωπικά, νὰ μποροῦν νὰ φθάσουν σὲ κάποια ἔνδον σαφήνεια καὶ τοιουτοτρόπως καὶ στὸ σεβασμὸ μιᾶς διαφορετικῆς ἀπ' τὴ δική τους τοποθέτησις.

Γενικά, ὑπάρχει ψυχολογία, ἐπειδὴ ὁ ἀνθρώπος εἶναι κάτι παραπάνω ἀπὸ λόγος. Αὐτὸ τὸ παραπάνω μπορούμε νὰ τὸ ποῦμε: παράλογο. Προτιμῶ νὰ πῶ: διευρυμένος λόγος. Ἐὰν ὁ εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης εἶπε: ὁ Θεὸς ἀγάπη ἐστὶ, ἡ πίστη καὶ ἡ ἀπιστία εἶναι ἐξίσου τῆς τάξεως τῆς ἀγάπης, καὶ ὄχι μόνο τοῦ ἀντικειμενικοῦ λόγου.

Η ΑΙΣΘΗΤΙΚΗ ΤΗΣ ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΚΗΣ ΤΕΧΝΗΣ*

Τού κ. ΔΗΜ. Σ. ΦΕΡΟΥΣΗ

Ο Διονύσιος ο Άλικαρνασσεύς έγραψε σχετικά: «...καί μέλος έχουσι αἱ λέξεις καί ρυθμὸν καί μεταβολὴν καί πρόπον, ὥστε καί ἡ ἀκοή τέρεται μὲν τοῖς μέλεσι, ἄγεται δὲ τοῖς ρυθμοῖς, ἀσπάζεται τὰς μεταβολάς, ποθεῖ δ' ἐπὶ πάντων τὸ οἰκεῖον».

Ἡ γλώσσα τοῦ Ραδιοφώνου πρέπει νὰ εἶναι ἀπλή καὶ ἄμεση, γιατί ὁ ἀκροατὴς δὲν μπορεῖ νὰ πάει στὸ λεξικό γιὰ νὰ μάθει τὴν ἔννοια μιᾶς λέξης. Ὅλα τὰ ἐγχειρίδια τῆς δημοσιογραφίας ἔχουν εἰδικὸ κεφάλαιο μὲ ὁδηγίες πάνω στὸ θέμα αὐτὸ ἀρκετὰ ἀξιόλογες. Μάλιστα, γιὰ τὸ θέμα αὐτὸ καὶ μόνο, μπορεῖ νὰ γίνεῖ κάποτε εἰδικὸ σεμινάριο στὸν καθ' ἡμᾶς χῶρο.

Οἱ ἦχοι. Στὸ Ραδιόφωνο ὁ ἠχώκοσμος βρῆκε τὸ βασιλείο του. Δὲν ὑπάρχει ἦχος πού νὰ μὴν μπορεῖ νὰ μεταφερθεῖ, σὰν αἰσθητικὸ στοιχεῖο, σὲ μιὰ ραδιοφωνικὴ ἐκπομπή.

Γιὰ τὴ σωστὴ ἔνταση τοῦ ἦχου καὶ τὴν αἰσθητικὴ του σημασία ἀρμόδιος νὰ μιλάει εἶναι ὁ ραδιοσκηνοθέτης. Ὡστόσο μποροῦμε νὰ πούμε, ὅτι κάθε ἠχητικὴ γέφυρα, παρέμβαση ἢ βοήθεια δὲν πρέπει νὰ ξεφεύγει ἀπὸ τὴν ἀτμόσφαιρα πού προηγήθηκε ἢ θὰ ἐπακολουθήσει. Ἐξάλλου ραδιοσκηνοθεσία σημαίνει βασικὰ μουσικὴ καὶ ἠχητικὴ ἀξιοποίηση ἐνὸς κειμένου. Οἱ Γάλλοι σ' αὐτὴ τὴ ραδιοφωνικὴ ἐνέργεια ἔδωσαν τὸ ὄνομα «Μουσικὴ εἰκονογράφηση». Ἐπειδὴ μὲ τὴ μουσικὴ ἐπένδυση ἢ βοήθεια, ὁ ἀκροατὴς προσλαμβάνει μὲ μεγαλύτερη ἀφομοιωτικὴ τὴν ἐρτζιανὴ προσφορὰ μας.

Ὁ Αὐστριακὸς εἰδικὸς πάνω σὲ θέματα Ραδιοφωνίας Φρίτς Σίπλντ έγραψε σχετικά:

«Ένας ἦχος καλὰ τοποθετημένος ἐπιδορᾷ πάντοτε ψυχολογικὰ στὸν ἀκροατὴ, γιατί ὁ ἀνθρώπινος νοῦς συνδυάζει ὀρισμένους ἦχους μὲ ὀρισμένες ἐντυπώσεις. Οἱ ἦχοι, τοποθετημένοι ὅταν καὶ ὅπου πρέπει, συντελοῦν πολὺ στὸ ἀποτέλεσμα ἐνὸς ραδιοφωνικοῦ ἔργου. Ένας καλὸς συγγραφέας ἢ παραγωγὸς, μὲ τὴν βοήθεια ἐνὸς ἱκανοῦ ἐπιμελητῆ ἦχων, μπορεῖ μὲ μιὰ ψυχολογημένη χρῆση ἦχου, νὰ ἀνεβάσει πολὺ τὴν ποιτικὴ (αἰσθητικὴ) ἀξία ἐνὸς ραδιοφωνικοῦ ἔργου» (Γ. Κάστερ, «Τὸ Ραδιόφωνο καὶ ἡ αἰσθητικὴ του» Ἀθήνα 1955). «Αὐτὴ ἡ ἀπολυτότητα τοῦ ἦχου, γράφει στὸ πρωτοποριακὸ βιβλιαράκι του «Τὸ Ραδιόφωνο καὶ ἡ αἰσθητικὴ του» ὁ Γιώργος Κάστερ, εἶναι ἀκριβῶς ὅ,τι δημιουργεῖ τὸ ραδιοφωνικὸ ὕφος. Εἶναι ἀκριβῶς ὅ,τι ξεχωρίζει ἀπὸ τὶς ἄλλες τέχνες πού ἀποτείνονται στὴν ἀκοή καὶ ἀποκτᾷ δικούς του αἰσθητικούς κανόνες, τὴ δική του αἰσθητικὴ νομοτέλεια».

Ἡ μουσικὴ. Ἡ μουσικὴ στὴν Τηλεόραση καὶ στὸ Ραδιόφωνο μοιάζει νὰ ἔχει πολλὲς λειτουργίες.

Μερικὲς ἀπ' αὐτὲς μπορεῖ νὰ εἶναι:

1. Ἡ αἰσθητικὴ ἀπόλαυση σὲ προγράμματα δυσκογραφίας, σὲ συναυλίες καὶ ρεσιτάλ. Σὲ μερικὸς Ρ/Σ ξεπερνάει καὶ τὸ 67% τοῦ προγράμματος.

2. Ὁ συνδυασμὸς λόγου καὶ μουσικῆς, ὅπως εἶναι τὰ φίτσερ, τὰ ραδιοχρονικά, ἢ ραδιοφωνικὴ ἐφημερίδα, οἱ διάφορες περιηγήσεις.

3. Ἡ μουσικὴ ὡς σῆμα. Ἐδῶ πρέπει νὰ τονίσει κανεῖς, πόση σημασία ἔχει τὸ μουσικὸ αὐτὸ βοήθημα μὲ τὸ περιεχόμενον τῆς ἐκπομπῆς. Ψυχολογικὰ καὶ ἀκροαματικὰ δίνει ἀμέσως τὸ στίγμα, καὶ προετοιμάζει τὸν ἀκροατὴ γιὰ τὸ τί πρόκειται ν' ἀκούσει. Καὶ βέβαια δὲν ἔχει σχέση μὲ τὴν ραδιοφωνικὴ Τέχνη ἢ περίπτωση πού ρίχνουμε κάποιον δίσκον πάνω στὸ πλατῶ, ἀπαγγέλλουμε μερικὰ λόγια καὶ ἰσχυρίζομαστε ὕστερα ὅτι δῆθεν «κάνουμε» ραδιόφωνο.

4. Ἡ μουσικὴ ὡς γέφυρα, ὡς ὑπόκρουση, ὡς δομικὸ στοιχεῖο, πού βοηθάει στὴ σωστὴ εἰκονογράφηση τοῦ γραπτοῦ κειμένου.

Κι ἐδῶ ἡ σύνδεση μὲ τὸ περιεχόμενον, ὥστε νὰ μὴ διακόπτεται ὁ εἰρμός, ἢ φαντασία, ἢ σκέψη, ἢ ἀλληλουχία, ἢ νοσταλγία, διαδραματίζει σημαντικὸ ρόλο. Ὅχι ἡ ὁποιαδήποτε μουσικὴ γιὰ νὰ κάνουμε δῆθεν μιὰ διακοπή, νὰ δώσουμε μιὰ ἀναπνοή. Ἀλλὰ γιὰ νὰ ἐνισχύσουμε ἔτι περαιτέρω τὸ ἔργο μας πρὸς τὴν κατεῦθυνση πού θέλουμε.

5. Ἡ μουσικὴ ὡς «ἀτμόσφαιρα» σ' ἓνα θεατρικὸ ἔργο. Στὰ θεατρικὰ ἔργα ἢ σκέτς, ὁ ραδιοσκηνοθέτης καὶ ἐπιμελητὴς τοῦ ἦχου στέκονται ὡρες πάνω στὸ κείμενο γιὰ νὰ ἐπιλέξουν τὴν κατάλληλη μουσικὴ ἐπένδυση. Γιατὶ οἱ ἀκροατὲς μέσα ἀπὸ τοὺς ἦχους βλέπουν τὰ αἰσθήματα, τὶς σκέψεις, τὶς ἀντιδράσεις καὶ τὶς κινήσεις τῶν ἡρώων καὶ τῶν προσώπων τοῦ ἔργου. Καὶ πρέπει μέσα ἀπὸ τὴν ἐνότητα νὰ δοθεῖ καὶ ὅλη ἡ ἐξέλιξη τῶν ρόλων καὶ τῶν ἀντιδράσεων.

6. Ἡ μουσικὴ πού χρησιμοποιεῖται σὲ διάφορες περιπτώσεις εἶναι ἑλληνικὴ καὶ ξένη. Ἡ ἑλληνικὴ εἶναι κυρίως λαϊκὴ, δημοτικὴ, μοντέρνα καὶ βυζαντινὴ. Γιὰ τὴν τελευταία χρειάζεται μιὰ εἰδικὴ προσοχή, ἐπειδὴ ἀποτελεῖ «εἰκονικὸ ἐνδείκτη» ὁ ὁποῖος περιγράφει ἄλλες καταστάσεις ἐν χώρῳ καὶ τόπῳ. Καὶ εἴτε ὡς σῆμα εἴτε ὡς γέφυρα εἴτε ὡς μουσικὴ ἐπένδυση τοποθετεῖται, σηματοδοτεῖ κάποιες ἄλλες εἰκονικὲς δραστηριότητες. Σὲ κάθε περίπτωση λοιπὸν πρέπει νὰ βροῖκεται μακριὰ ἀπὸ τὴν ἐπικαιρότητα καὶ τοὺς αὐτοσχεδιασμούς! Ὑπάρχει ὁ ραδιοφωνικὸς εὐτελισμὸς, ὁ ἐθισμὸς, ἢ ἐκκοσμίκευση πού πρέπει νὰ τὰ ἀποφύγει ἢ βυζαντινὴ μουσικὴ. Καὶ ὅσο τὸ δυνατόν, νὰ κρατηθεῖ στὸ λειτουργικὸ τῆς περιβάλλον. Ἐκεῖ, ὅπου ὁ ἀκροατὴς μεταφέρεται σ' ἓνα ἄλλο, ξεχωριστὸ κόσμον.

(Συνεχίζεται)

Η ΑΓΩΓΗ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ ΚΑΙ ΑΙ ΜΗΤΕΡΕΣ

Τῆς Βαρβάρας Γιαννακοπούλου, θεολόγου - φιλόλογου

Ὅπως ἡ ἑλληνικὴ Ἱστορία εἶναι γραμμὴν μὲ αἶμα καὶ μὲ δάκρυ, ὅπως ἡ ἑλληνικὴ Πατρις μας εἶναι Χώρα ἁγίων καὶ ἡρώων καὶ μεγαλοφυϊάτων διὰ τὸν ἀμερόληπτον ἐρευνητὴν, οὕτω καὶ τὸ Ἅγιον Ὅρος εἶναι ἡ χώρα τῶν θαυμάτων. Τὸ Ἅγιον Ὅρος ὑπάγεται εἰς τὴν Πλατυτέραν τῶν Οὐρανῶν, τὴν Κυρίαν Θεοτόκον, ποὺ εἶναι ἡ Βασίλισσα τοῦ Ἁγίου Ὁρους καὶ ἐπισκιάζει αὐτό...

Ἄλλὰ ἡ Παναγία δὲν εἶναι μόνον εἰς τὸ Ἅγιον Ὅρος. Εἶναι εἰς ὅλοκληρον τὴν Ὁρθοδοξίαν. Καὶ ἀκόμη καὶ κατ' ἐξοχὴν εἶναι εἰς τὴν Ὁρθόδοξον Ἑλλάδα. Εἶναι Ὑπέρομαχος Στρατηγὸς τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους... Ἡ Παναγία εἶναι μητέρα τῶν μητέρων μας καὶ μητέρα ὀλοκλήρου τοῦ Ἑλληνισμοῦ.

Ἐν ὥρᾳ κινδύνου ὁμως ἐνστικτωδῶς καὶ αὐθορμητῶς ἐπικαλούμεθα τὰ δύο πεφλημένα ὀνόματα: «Παναγία μου», «μάννα μου».

Πόσον δίκαιον εἶχεν ὁ ἀείμνηστος ἱστορικός μας συγγραφεὺς Κωνσταντῖνος Παπαρορηγόπουλος, ὅστις παραλληλίζει τὴν μητέρα καὶ τὴν Παναγίαν γράφει εἰς κάποιον σημεῖον τῆς Ἱστορίας του, ὡς ἐνθυμοῦμαι: «Τίς ἐξ ἡμῶν ἐν ἡμέρας θλίψεως καὶ στιγμαῖς ὀδύνης δὲν ἀνεστέναξε ἐπικαλούμενος τὸ ἅγιον τῆς μητρὸς αὐτοῦ ὄνομα; Τῆς μητρὸς καὶ οὐχί τινος ἐτέρου τῶν φιλάτων, διότι βεβαίως ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ ἠγαπήθητε ὑπὸ τοῦ πατρὸς, τῆς συζύγου, τῶν τέκνων, τῶν φίλων, τῶν συγγενῶν, ἴσως - ἴσως ἀκόμη νὰ ὑπῆρξατε τὸ ἀντικείμενον τῆς λατρείας ἐκείνης, ἣτις εἶναι τὸ τρικυμιωδέστερον ἀλλὰ καὶ πλέον ἐφήμερον τῶν ἀνθρωπίνων συναισθημάτων, οὐδέποτε ὁμως οὔτε ἠγαπήθητε οὔτε θέλετε ἀγαπηθῆ τὸσον, ὅσον ὑπὸ τῆς μητρὸς ὑμῶν. Ὅλαι αἱ μελωδίαί τῶν διαφορῶν εἰδῶν τῆς ἀγάπης συναρμολογοῦνται εἰς μίαν οὐρανίωνα μελωδίαν ἐν τῇ καρδίᾳ τῆς μητρικῆς. Καὶ ἂν ὑπάρχη ἀγάπη ἐπὶ τῆς γῆς, περὶ τῆς ὁποίας ὁ Ἀπόστολος τῶν ἔθνῶν, ὁ ὑψηπέτης, θεῖος Παῦλος εἶπεν ὅτι εἶναι μείζων τῆς πίστεως, μείζων τῆς ἐλπίδος, αὕτη εἶναι ἡ ἀγάπη ἢ μητρικῆ. Ὡς ἐκ τούτου ἢ φωνὴ τῆς συνειδήσεως ἡμῶν ἐπικαλεῖται κατὰ τὰς ὥρας τοῦ σωματικοῦ πόνου καὶ τῆς ψυχικῆς ἀλγηδόνος τὸ ἅγιον τῆς μητρὸς ὄνομα». Καὶ συνεχίζει ὁ ἀεί-

μνηστος συγγραφεὺς προκειμένου διὰ τὴν Παναγίαν: «Ἄλλ' ἢ Δέσποινα, ἢ τὸν Σωτῆρα τοῦ κόσμου τέξασα, ἢ πηγὴ τῆς Ζωῆς, ὡς τὴν ἀποκαλεῖ ἡ Ἐκκλησία, τί ἄλλο εἶναι, εἰ μὴ ἡ κοινὴ πνευματικὴ Μητέρα ὀλοκλήρου τοῦ Χριστοπεπνύμου πληρώματος τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ; Τί δὲ συμφωνότερον ἢ νὰ προσφεύγωμεν εἰς τὰς δεήσεις καὶ ἰκεσίας τῆς Μητρὸς Ἐκείνης ἢ διὰ νὰ ἐκδηλώσωμεν τὴν εὐγνωμοσύνην ἡμῶν πρὸς τὸ Ὑπέροματον Ὄν ἢ διὰ νὰ ἐκζητήσωμεν τὴν παντοδύναμον αὐτοῦ ἰσχύν; Οἱ ἄνθρωποι τοῦ βορρᾶ οὐδενὸς μεσάζοντος δέονται, ὅπως ἔλθωσιν εἰς σχέσιν μὲ τὸν Θεόν. Οἱ Ἕλληνες, ὁμως, τῶν ὁποίων εἶναι εὐαισθητοτέρα ἢ καρδιά, λεπτοτέρα δὲ ἢ διάνοια ἐπλάσθησαν οὕτω πως, ὥστε νὰ ἔχωσι χρεῖαν οἰκείων τινῶν συναισθημάτων, ἵνα δι' αὐτῶν, ὡς διὰ κλίμακος, ἀναβιβασθῶσιν μέχρι τοῦ Ὑπεριτάτου Ὄντος».

Ὅμως ὁ μακαριστὸς Κωνσταντῖνος Παπαρορηγόπουλος, ὅταν ὀμιλῇ διὰ τὴν μητέρα, ἐννοεῖ τὴν ὀρθόδοξον Ἑλληνίδα μητέρα, ἐκείνην ἣτις γίνεται συνεργάτις τοῦ Θεοῦ διὰ τὴν διαιώνισιν τοῦ ἀνθρωπίνου γένους ἐπὶ τῆς γῆς τὴν μητέρα ἐκείνην, ἣτις πιστεύει ὅτι ἡ γυνὴ «σωθήσεται διὰ τῆς τεκνογονίας» (1 Τιμ. 2,15), τὴν μητέρα ἐκείνην, ἢ ὁποία ἀνατρέφει τὰ παιδιὰ τῆς «ἐν παιδείᾳ καὶ νοουθεσίᾳ Κυρίου» (Ἐφ. 6,4). Ἐννοεῖ τὴν μητέρα ἐκείνην, ἣτις εἶναι βασίλισσα τοῦ σπιτιοῦ, πραγματικὴ ἰερεία, ποὺ ἀγιάζει τὴν οἰκογένειάν της καὶ μεταβάλλει τὸ σπίτι της εἰς ἐκκλησίαν μὲ τὴν παρουσίαν της, μὲ τὴν προσευχὴν της, μὲ τὰ δάκρυά της, ποὺ ἀντλεῖ τὴν χαρὰν καὶ τὴν ἰκανοποίησιν τῆς ζωῆς μέσα ἀπὸ τοὺς κόπους, τοὺς μόχθους, τὰς θυσίας της...

Ἀρχιμ. ΦΙΛΙΠΠΟΣ ΛΑΥΡΙΩΤΗΣ'
Καθηγούμενος τῆς Μεγίστης Λαύρας Ἁγ. Ὁρους

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Εἰς τοὺς ἀποκαλυπτικοὺς καιροὺς, ποὺ διερχόμεθα, προκαλούμεθα εἰς αὐτοκριτικὴν καὶ βαθυτέραν αὐτοσυνειδησίαν καὶ καλούμεθα νὰ ἀνακαλύψωμε τὸ πρόσωπο καὶ τὴν ταυτότητά μας, νὰ ἀπορρίψωμε τὸ προσωπεῖον καὶ νὰ ἐπιστρέψωμεν

εις την έν Θεῷ αὐθεντικότητά μας έν μετανοία.

Καιρός είναι και ή γυναίκα νά επανεύρη την γνησιότητά της, νά επανεκτιμήση τόν προορισμόν της και νά τελέση όταν κληθῆ, την λειτουργίαν της υπάρξεώς της μετά συναισθήσεως, ως ίερεία της ζωῆς.

Ἡ γυναίκα και μόνον ως σύζυγος και μητέρα γράφει ιστορία, ως συνάγεται εκ της βαθυτέρας μελέτης της ιστορίας. «Κάθε λαός μεγαλουργε και πέφτει από τις μητέρες του»².

Ἡ χριστιανική και θύραθεν γραμματεία έχει νά ἐπιδείξη πολλά μνημεία λόγου ἀφιερωμένα εις τὸ πρόσωπο και την ἀποστολήν της.

Ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ διαθέτει και ζωντανά πρότυπα ἁγίων γυναικῶν. Δίδει ἔμφασιν εις την πνευματικὴν διάστασιν της μητρότητος. Κατὰ τὸν ἱερὸν Χρυσόστομον «οὐ γὰρ τὸ τεκεῖν μητρός, τοῦτο γὰρ της φύσεως, ἀλλὰ τὸ θρέψαι μητρός, τοῦτο γὰρ της προαιρέσεως»³. Προσβλέπει και εις τις μεταϊστορικὲς και μεταφυσικὲς διαστάσεις της ταπεινῆς και ἀφανοῦς προσφορᾶς της, πού ἀνυψώνεται ἔως τοῦ θείου Θρόνου.

Ὁ ἅγιος Νεκτάριος Πενταπόλεως, με την διάκρισιν πνευματικῶν Πατρῶν, πού «ἀνακρίνει πάντα»⁴, κατενόησε τὸν ρόλον αὐτῆς εις την Ἐκκλησιαστικὴν και Παγκόσμιον Ἱστορίαν. Τοῦτο παρατηρεῖ και ὁ πρωτοπρεσβύτερος π. Σαράντης Σαράντος: «Ἡξερε πολὺ καλά, αὐτὸς ὁ βαθυνούστατος Ἐπίσκοπος, πόσο σημαντικὸς εἶναι ὁ ρόλος της γυναίκας μέσα στη ζωὴ της Ἐκκλησίας»⁵.

Ἐν ἔτος μετὰ τὸν διορισμὸν αὐτοῦ ως Διευθυντοῦ της Ριζαρείου Ἐκκλησιαστικῆς Σχολῆς (1894) ἐδημοσίευσε εις τὸν «Ἱερὸν Σύνδεσμον» — ὄργανον τοῦ ὁμωνύμου Συνδέσμου Κληρικῶν Ἑλλάδος — τὴν 18ην Μαΐου 1895 ἀρ. φ. 26 και 25ην Μαΐου 1895 ἀρ. φ. 27 ἀξιωματικὸν μελέτην ὑπὸ τὸν τίτλον: «Ἡ ἀγωγή τῶν παιδῶν και αἱ μητέρες». Με πατερικὴν και ἐπιστημονικὴν θεμελίωσιν, βαθιεῖς τομῆς, κριτικὴν ἀνάλυσιν και ἀκριβέστατες παρατηρήσεις τεκμηριώνεται ή μεγίστη παιδαγωγικὴ δύναμις τοῦ προσώπου της μητέρας, ως πρωταρχικοῦ παράγοντος ἀγωγῆς τῶν παιδιῶν, και ή ἀναγκαιότης ἐπιμελοῦς ἀνατροφῆς εκ βρεφικῆς ἡλικίας και προσηκούσης μορφώσεως τοῦ νοῦ και της καρδίας αὐτῆς διὰ παιδείας και θρησκείας. Εἰς τοῦτο δὲ ἐπιθυμοῦσε νά συμβάλῃ και προσωπικῶς ἀφ' ἑνὸς μὲν διὰ της Ἱεράς Μονῆς Ἁγίας Τριάδος Αἰγίνης, την ὁποίαν θεία εὐδοκία συνεκρότησε και ἠγωνίζετο νά ἀναδείξῃ πρότυπον γυναικείας Μονῆς, «φάρων πνευματικὸν και ὁδηγὸν

φρονήσεως και σωφροσύνης»⁶, ἀφ' ἑτέρου δὲ διὰ Ἠθικοθησκευτικῆς Σχολῆς, την ὁποίαν ἐσκοπέυε νά ιδρύσῃ πρὸς μόρφωσιν ἑλληνίδων μητέρων.

Ἐγραφε χαρακτηριστικῶς «πρὸς τὸ Σεβαστὸν Ὑπουργεῖον τῶν Ἐκκλησιαστικῶν και της Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως»: «...ιδρύσαμεν ἱερὸν Παρθενῶνα, σκοπὸν ἔχοντα την έν αὐτῷ διαβίωσιν παρθένων ἀφιερωμένων τῷ Θεῷ εις λατρείαν αἰδίου της Τρισυποστάτου Θεότητος, κατὰ τὸ Ὁρθόδοξον δόγμα της Ἑλλην. Ἐκκλησίας και πρὸς εὐεργεσίαν τῷ προσίοντι γυναικείῳ φύλῳ τῷ ἱερῷ Παρθενῶνι. Πρὸς ἐπίτευξιν τοῦ ἐπιζητουμένου σκοποῦ αἱ παρθένοι ἐκπαιδεύονται παρ' ἡμῶν ὅπως λάβωσιν τελείαν ἠθικοθησκευτικὴν μόρφωσιν και ἀποβῶσι διδάσκαλοι ἠθικοθησκευτικοὶ τοῦ γυναικείου φύλου.

»Πρὸς τὸν σκοπὸν αὐτὸν προτιθέμεθα, νά ιδρύσωμεν προκαταρκτικὴν πρακτικὴν ἠθικοθησκευτικὴν Σχολήν, έν ἣ τὰ κοράσια τὰ φοιτῶντα έν αὐτῇ μορφοῦνται ἠθικῶς και θρησκευτικῶς, ἐκδιδάσκονται διάφορα βιοποριστικὰ χειροτεχνήματα και την οἰκιακὴν οἰκονομίαν. Ἐὰν ὁ Θεὸς εὐλογῆσῃ τὸ ἔργον ἡμῶν, προτιθέμεθα ή προκαταρκτικὴ αὕτη Σχολή, ν' ἀποβῇ Σχολὴ και ἀνωτέρας διδασκαλίας πρὸς μόρφωσιν Ἑλληνίδων μητέρων μετὰ ἔθνικοῦ και θρησκευτικοῦ ζήλου, ἵνα τὸν ἑαυτὸν ἔθνικὸν και θρησκευτικὸν μεταδίδωσιν εις τὰ ἑαυτῶν τέκνα»⁷.

Τὸν ἅγιον τοῦτον σκοπὸν οὕτως σχολιάζει ὁ μακαριστὸς βιογράφος τοῦ Ἁγίου τοῦ αἰῶνός μας Σῶτος Χονδροπούλου: «Κάτι δηλαδὴ τὸ μοναδικὸ σὲ ἔθνικὴ πνευματικὴ δύναμις, ἀξία και σημασία ἕνας τέτοιος ὄραματισμός! Ἄν ἕνας καταστατικὸς χάριτης της Ἐκκλησίας πού φρόντιζε ὁ Μελέτιος εἶχε την ἄλφα ἀξία, ὁ ὄραματισμὸς αὐτὸς τοῦ ἀφανοῦς γέροντος της Μονῆς, ἦταν τὸ μέγιστο μυστικὸ της εὐτυχίας σὲ ὅλους τοὺς τομῆς. Γιατὶ ὅταν ή κάθε μικρὴ κοπελλούδα, ή κάθε αὐριανὴ σύζυγος και μητέρα καταφέρει νά χωνέψῃ και πάρῃ τέτοιες γερεὲς βάσεις, τέτοιες πολύτιμες ἀρχές, ὅλα τὰ ὠραία, ὅλα τὰ μεγάλα, θὰ σιγοπροστεθοῦν στη μικρὴ ή μεγάλη της πατρίδα. Ὁ ἅγιος γέροντας κατέχοντας την πανάγια Χάρις τοῦ Θεοῦ, γνώριζε ὅτι τὸ μυστικὸ της προκοπῆς τῶν λαῶν βρῖσκεται στα χέρια τῶν “νεανίδων”, τῶν νεαρῶν κορασίων. “Οἱ ἄνδρες βέβαια γράφουν την ιστορία”, λέει ὁ μέγας ἱστορικὸς Παπαρηγόπουλος, “οἱ ἄνδρες, ἀλλὰ καθ' ὑπαγόρευσιν τῶν γυναικῶν”. Ὅταν ή νεαρὴ κοπέλλα χάσει την πίστην και τὸν σεβασμὸν σὲς αἰῶνιες ἀξίες, ὅταν ξεπεράσει την διακριτικὸ-

Η ΙΒ' ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ ΠΡΟΣ ΦΩΤΙΖΟΜΕΝΟΥΣ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΚΥΡΙΑΛΛΟΥ ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΩΝ*

Τού κ. Νικ. Κ. Δρατσέλλα, Θεολόγου

ΙΑ. Παρά τὰ ὅσα ἀνέφερον ἀνωτέρω ὁ ἅγιος Κύριλλος περὶ τοῦ δόγματος τῆς Ἀσπύρου Γεννήσεως τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, διαισθάνεται ὅτι οἱ λόγοι οὗτοι δὲν θὰ ἦσαν ἀπολύτως ἱκανοί, εἰς τὸ νὰ πείσουν περὶ τοῦ θαύματος τούτου τοὺς Ἰουδαίους, οἱ ὅποιοι δυνατὸν νὰ διετήρουν εἰσέτι ἐπιφυλάξεις ὡς πρὸς τὸ πραγματοποιήσιμον τοῦ ἀνωτέρω ὑπερφυσικοῦ γεγονότος. Ὡσαύτως, δυνατὸν νὰ μὴ ἐπέιθοντο εἰς τοὺς λόγους περὶ τῆς ράβδου, ἡ ὅποια ἦνθησεν εἰς τὴν ἔρημον, ἐὰν δὲν εἶχον ὡς ἀποδεικτικὰ στοιχεῖα ὁμοίους, παραδόξους καὶ ὑπὲρ φύσιν τοκετούς. Ὁ ἅγιος πατήρ θὰ καλέσῃ τοὺς Ἰουδαίους νὰ πεισθοῦν ἐκ τῆς μελέτης τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης. Ἡ Εὐὰ δὲν ἐγεννήθη ἀπὸ γυναῖκα, οὔτε συνέλαβεν αὐτὴν μήτηρ, διότι ὑπῆρξεν ἀμήτωρ. Κατὰ τὸ κείμενον τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης «ὠκοδόμησεν ὁ Θεὸς τὴν πλευράν, ἣν ἔλαβεν ἀπὸ τοῦ Ἀδάμ, εἰς γυναῖκα καὶ ἤγαγεν αὐτὴν πρὸς τὸν Ἀδάμ»¹⁰⁹. Κατὰ συνέπειαν, κατὰ τὴν στιγμήν, κατὰ τὴν ὁποίαν ἡ Εὐὰ ἦτο δυνατὸν νὰ γεννηθῇ ἐκ πλευρᾶς ἀνδρός, δηλαδὴ ἄνευ μητρός, πολλῶ μᾶλλον

ἦτο δυνατὸν νὰ γεννηθῇ τέκνον ἐκ παρθενικῆς κοιλίας ἄνευ σχέσεως μετ' ἀνδρός. Τοιουτρόπως, τὸ γένος τῶν γυναικῶν ᾤφειλεν εὐγνώμοσύνην εἰς τὸ γένος τῶν ἀνδρῶν, ἐφ' ὅσον ἡ Εὐὰ ἐγεννήθη ἐκ τῆς πλευρᾶς τοῦ Ἀδάμ, καὶ δὲν συνελήφθη ἐκ μητρός, ἀλλ' ἐδημιουργήθη ἐκ μόνου ἀνδρός. Ἡ Μαρία, δηλαδὴ ἡ Ὑπεραγία Θεοτόκος, ἐξώφλησε τὸ χρέος τῶν γυναικῶν πρὸς τοὺς ἀνδρας, μὲ τὸ νὰ γεννήσῃ ἐξ ἑαυτῆς μόνη, χωρὶς συνεργίαν ἀνδρός, ἀλλὰ ἐκ Πνεύματος Ἁγίου διὰ τῆς δυνάμεως τοῦ Θεοῦ¹¹⁰.

Ὁ ἅγιος, προκειμένου νὰ πείσῃ τοὺς Ἰουδαίους, οἱ ὅποιοι ἐνδεχομένως εἶχον περισσοτέρους ἐνδοιασμούς εἰς τὸ νὰ ἀποδεχθοῦν τὸ δόγμα τῆς Ὑπερφυσικῆς Γεννήσεως, θὰ συνεχίσῃ προσκομιζὼν καὶ ἕτερα ἐπιχειρήματα ἐκ τοῦ ὄπλοστασίου τῶν Γραφῶν. Τὸ νὰ γεννηθοῦν, λέγει, σώματα ἐκ σωμάτων εἶναι τι τὸ δυνατὸν, ἔστω καὶ παράδοξον. Τὸ νὰ μεταβληθῇ, ὁμως, τὸ χῶμα τῆς γῆς εἰς ἄνθρωπον, τοῦτο εἶναι περισσότερο θαυμαστόν. Τὸ νὰ λάβῃ ὁ ἀναμειγμένος πηλὸς τοὺς χιτῶνας τῶν ὀφθαλμῶν καὶ νὰ δέχεται τὴν ἀκτίνα τοῦ φωτός, τοῦτο εἶναι περισσότερο ἀξιοθαύμαστον. Τὸ νὰ δημιουργοῦνται ἐκ τῆς αὐτῆς

Συνέχεια ἀπὸ τὴ σελ. 117 τοῦ ὑπ' ἀρ. 6 τεύχους.

τητα καὶ τὴ ντροπή, ἐρείπια καὶ συμφορὲς προμηγνύονται»⁸.

Τοιαῦτα ὁραματίζετο καὶ τοιαῦτα προτείνει πρὸς ἀποτροπὴν τῶν δεινῶν ὁ λόγιος Ἱεράρχης, ὁ ἔξοχος παιδαγωγὸς καὶ φιλόσοφος Πατήρ τῆς Ἐκκλησίας, ὁ Πενταπόλεως Νεκτάριος.

ΒΑΡΒΑΡΑ ΓΙΑΝΝΑΚΟΠΟΥΛΟΥ

θεολόγος – φιλόλογος

Ἐπιστ. Συνεργάτις Θεολ. Σχολῆς Παν/μίου Ἀθηνῶν

1. Ἐκ τῆς διαλέξεως αὐτοῦ τῆς δοθείσης εἰς τὴν Ἀρχαιολογικὴν Ἐταιρείαν Ἀθηνῶν τὴν 6ην Φεβρουαρίου 1989 μὲ θέμα: «Ἅγιον Ὄρος, ἡ πνευματικὴ Πατρίς μας».

2. Βλ. C. Dahm, Ἑκατομύρια Ρώσοι πιστεύουν στὸν Θεόν, μτφρ. Ἀθανασίου Θεογάρη, Ἀθῆναι, ἐκδ. Ἀποστολικῆς Διακονίας, 1979, σ. 68-69. Ἡ Ρωσίδα γυναῖκα ἐξαίρεται ὡς τὸ κυριώτερον πρόσωπον τῆς οἰκογενείας, μὲ τὸν πλούσιον ἐσωτερικὸν κόσμον, τὴν δυνατὴν μητρότητα καὶ τὴν ἐμφυτὴ θερησκευτικότητα, ἡ ὅποια στὴ συστηματικὴν ἀθεϊστικὴν προπαγάνδα τὴν ἀσκουμένην ἀπὸ τὸ νηπιαγωγεῖο ἕως τὸ πανεπιστήμιο ἀντέταξε τὴν χριστιανικὴν διαπαιδαγῆσιν τῶν παιδιῶν τῆς.

3. Ἰω. Χρυσοστόμου, Εἰς τοὺς Ἁγίους Μακκαβαίους καὶ εἰς τὴν μητέρα αὐτῶν Α, γ, Migne P. G. 50, 621.

4. Κατὰ τὸν Ἄπ. Παῦλον «ὁ δὲ πνευματικὸς ἀνακρίνει μὲν πάντα, αὐτὸς δὲ ὑπ' οὐδενὸς ἀνακρίνεται» (1 Κορ. 2,15).

5. Πρωτοπρεσβυτέρου Σαράντη Σαράντου, «Ἡ πλούσια προσφορὰ τοῦ Ἁγίου Νεκταρίου στὴν Ἐκκλησία καὶ στὴν Πολιτεία» (Διάλεξι δοθείσα στὰ πλαίσια τοῦ ἑορτασμοῦ τῆς ἑκατονταετηρίδος (1889-1989) τῆς Ἀρχιερατικῆς διακονίας τοῦ Ἁγίου Νεκταρίου στὴν Ἐκκλησία, τὴν Παιδεία, τὴν Θεολογία καὶ τὰ Γράμματα, τὴν Κυριακὴ τῆς Ὁρθοδοξίας 1989 εἰς τὴν Ριζάρειον Ἐκκλησιαστικὴν Σχολήν). Βλ. Κοινωνία, Ἀπρίλιος-Ἰούνιος 1989, τ. 2, σ. 180.

6. Αὐτὴν τὴν ἐντολὴν ἐκκληροδότησε εἰς τὶς μοναχῆς ὁ Ἅγιος διαθέτης εἰς τὴν διαθήκην αὐτοῦ: «Αἱ μοναχαὶ ὀφείλουσι νὰ ἀποβῶσιν ὑπόδειγμα ἀρετῆς καὶ τελειότητος, τὴν δὲ Μονὴν ν' ἀναδείξωσι φάρον πνευματικῶν καὶ ὁδηγὸν φρονήσεως καὶ σωφροσύνης». Τίτου Ματθαίου, Μητροπολίτου πρ. Παραμυθίας, Φιλιατῶν καὶ Γηρομερίου, Ὁ Ἅγιος Νεκτάριος Κεφαλᾶς Μητροπολίτης Πενταπόλεως (1846-1920), Ἀθῆναι, 1985², σ. 96.

7. Αὐτόθι, σ. 156.

8. Σώτου Χονδρόπουλου, Ὁ ἅγιος τοῦ αἰῶνα μας (Ὁ Ἅγιος Νεκτάριος Κεφαλᾶς), ἐκδοσις Ἱεράς Κοινοβιακῆς Μονῆς Ἁγ. Τριάδος (Ἁγ. Νεκτάριος) Αἰγίνης, ἄ.χ., σ. 264.

(Συνεχίζεται)

χοϊκής ουσίας τὸ σφριγος τῶν ὀστών, οἱ ἀπαλοὶ πνεύμονες καὶ πάσαι αἱ λοιπαὶ μορφαὶ καὶ δομαὶ τῶν μελῶν τοῦ σώματος εἶναι ἀναμφιβόλως τι τὸ ἀξιοθαύμαστον. Τὸ νὰ λάβῃ ζωὴν ὁ πηλὸς καὶ νὰ περιέχεται τὴν οἰκουμένην καὶ νὰ οἰκοδομῇ εἶναι τι τὸ θαυμαστόν. Τὸ νὰ διδάσκῃ ὁ πηλός, νὰ λαλῇ¹¹¹, νὰ οἰκοδομῇ καὶ νὰ βασιλεύῃ εἶναι τι τὸ θαυμαστόν, ὡσαύτως. Ὁ ἅγιος θὰ ὑπενθυμίση πάλιν εἰς τοὺς Ἰουδαίους ὅτι ὁ Θεός, ἀφοῦ ἔλαβε χῶμα ἀπὸ τὴν γῆν¹¹², ἐδημιούργησε τὸν ἄνθρωπον, τοῦτο τὸ θαυμάσιον πλάσμα. Συνεπῶς, τὴν στιγμὴν, κατὰ τὴν ὁποίαν ὁ πηλὸς δύναται νὰ μεταβληθῇ εἰς ἄνθρωπινον ὀφθαλμόν, πολὺ περισσότερον δύναται νὰ γεννήσῃ υἱὸν μίᾳ παρθένου. Ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον φαίνεται εἰς τοὺς ἄνθρώπους ὡς τὸ πλεον ἄδύνατον, πραγματοποιεῖται, καὶ τι τὸ πολὺ περισσότερον προσιτὸν εἰς τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν δύναται νὰ λάβῃ χῶραν. Ὅπως παρατηρεῖ ὁ καθηγητὴς κ. Γεώργιος Πατρῶνος, «ἡ πίστις καὶ ἡ χριστιανικὴ θεώρησις τοῦ κόσμου καὶ τῆς ζωῆς εἶναι μιὰ ἄλλη ὁδός, ποὺ ἀποδέχεται τὸ θαῦμα ὡς βασικὴ λειτουργία μέσα στη δημιουργία, τὴν ὁποία πρέπει νὰ ὑπηρετεῖ καὶ νὰ προβάλλει μὲ συνέπεια ἢ Θεολογία»¹¹³.

Ὁ ἅγιος πατὴρ ἀνέφερε πάντα τὰ ἀνωτέρω εἰς τοὺς μέλλοντας νὰ κατηχηθῶν Ἰουδαίους, προκειμένου νὰ χρησιμοποιοῦν τὸ περιεχόμενον τούτων πρὸς ἀναίρεσιν τῶν αἰρετικῶν, οἱ ὅποιοι ἐδίδασκον ὅτι ὁ Ἰησοῦς ἐνεφανίσθη εἰς τὸν κόσμον «κατὰ φαντασίαν»¹¹⁴. Ὁσαύτως, καλεῖ οὗτος τοὺς κατηχουμένους, νὰ περιφρονήσουν ὅσους ἰσχυρίζοντο ὅτι ὁ Σωτὴρ ἐγεννήθη ἐξ ἀνδρὸς καὶ ἐκ γυναικός, ἐκείνους δηλαδὴ οἱ ὅποιοι ἐτόλμησαν νὰ εἶπουν ὅτι ὁ Ἰησοῦς ἐγεννήθη ἐκ τοῦ Ἰωσήφ καὶ τῆς Μαριάς, ἐπειδὴ τὸ κείμενον τῆς Καινῆς Διαθήκης γράφει «καὶ παρέλαβε τὴν γυναῖκα αὐτοῦ»¹¹⁵. Πρὸς ὀρθὴν κατανόησιν τοῦ ἀνωτέρω καινοδιαθηκικοῦ χωρίου, καὶ πρὸς ἀπόκρουσιν ὅλων τῶν κακοδόξων, λέγει ὁ ἅγιος, θὰ πρέπει νὰ ἐνθυμούμεθα τοὺς λόγους τοῦ Ἰακώβ πρὸς τὸν Λάβαν, πρὶν συζευχθῆ τὴν Ραχήλ: «δός μοι τὴν γυναῖκα μου»¹¹⁶. Διότι, ὅπως ἀκριβῶς ἡ Ραχήλ, πρὶν ὑπανδρευθῆ τὸν Ἰακώβ, ὠνομάζετο γυνὴ αὐτοῦ, μὲ μόνην τὴν προσδοκίαν τοῦ γάμου αὐτῆς¹¹⁷, κατ' ἀπόλυτον ἀναλογίαν καὶ ἡ Μαριάμ ὠνομάζετο γυνὴ τοῦ Ἰωσήφ, καὶ ἄς ἦτο, ἀπλῶς, ἡ μνηστὴ αὐτοῦ. Πρὸς περισσότεραν ἀκρίβειαν, ὁ ἅγιος Κύριλλος θὰ παραπέμψῃ εἰς τὸ Εὐαγγέλιον τοῦ Λουκᾶ, τὸ ὁποῖον διακρίνεται διὰ τὴν ἔκθεσιν τῶν γεγονότων κατ' αὐστηρὰν χρονολογικὴν σειρὰν καὶ μὲ ἀκριβῆ ἱστορικὴν συνείδησιν, καὶ τὸ ὁποῖον γράφει ἐπὶ λέξει: «Ἐν δὲ τῷ μηνὶ τῷ ἕκτῳ ἀπεστάλη ὁ ἄγγελος Γαβριὴλ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ εἰς πόλιν τῆς Γαλιλαίας ἢ ὄνομα Ναζαρέτ, πρὸς παρθένον μεμνηστευμένην ἀνδρὶ ᾧ ὄνομα Ἰωσήφ»¹¹⁸.

Ἀφ' ἐτέρου, τονίζει ὁ ἅγιος Πατὴρ, συμφώνως πρὸς τὴν διήγησιν τοῦ κατὰ Λουκᾶν Εὐαγγελίου, εἰς τὴν περίπτωσιν τῆς ἀπογραφῆς ἐπὶ Καίσαρος Αὐγούστου, ἀναφέρεται ἐπὶ λέξει ὅτι «ἀνέβη δὲ καὶ Ἰωσήφ ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας... ἀπογράψασθαι σὺν Μαριάμ τῇ μεμνηστευμένη αὐτῷ γυναικί, οὕση ἐγκύφ»¹¹⁹, διότι ἡ Θεοτόκος εἶχε μείνει ἤδη ἐγκυος ἐκ Πνεύματος Ἁγίου. Ὁ ἱερός Εὐαγγελιστὴς Λουκᾶς, συνεπῶς, δὲν ἔγραψε ὅτι ὁ Ἰωσήφ εἶχε παραλάβει τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, διὰ τὴν ἀπογραφὴν, ἀλλὰ τὴν μνηστὴν αὐτοῦ. Παρομοίως, γράφει καὶ ὁ Ἀπόστολος Παῦλος ὅτι «ἐξάπεστειλεν ὁ Θεὸς τὸν υἱὸν αὐτοῦ, γενόμενον ἐκ γυναικός»¹²⁰. Δηλαδὴ, κατὰ τὸν ἅγιον Κύριλλον, ὁ Ἀπόστολος Παῦλος δὲν λέγει ὅτι ὁ Ἰησοῦς ἐγεννήθη ἐξ ἀνδρὸς καὶ γυναικός, ἀλλὰ ἐκ γυναικός μόνον, δηλαδὴ ἐκ παρθένου. Δι' ὅλων τῶν ἀνωτέρω λεχθέντων, καταδεικνύεται ὅτι, ὁσάκις ἢ Ἁγία Γραφὴ ἀναφέρει τὴν λέξιν «γυνή» προκειμένου περὶ τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου, ἐννοεῖ, σαφῶς, τὴν λέξιν «παρθένος». Διότι ἐκ παρθένου ἐγεννήθη Ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος ἀναπλάθει ὡς παρθένους τὰ ἁμαρτωλὰς ψυχὰς τῶν ἀνθρώπων, θὰ εἶναι ἡ κατάληξις τοῦ ἁγίου πατρὸς.

109. Γέν. 2, 22. Πρβλ. ΒΕΠΕΣ τ. 39, σελ. 150, 11-12.

110. Εἰς τὴν πρωτότυπον ἰδέαν τοῦ ἁγίου Κυρίλλου, κατὰ τὴν ὁποίαν τὸ γένος τῶν γυναικῶν ὄφειλεν εὐγνωμοσύνην εἰς τὸ γένος τῶν ἀνδρῶν, ἐπειδὴ ἡ Εὐὰ ἐδημιουργήθη ἐκ τῆς πλευρᾶς τοῦ Ἀδάμ, γεγονός τὸ ὁποῖον ἐξώφλησεν ἢ Ὑπεραγία Θεοτόκος διὰ τῆς Ὑπερφυσικῆς Γεννήσεως τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, δὲν πρέπει νὰ θεωρηθῆ ὅτι ἐνυπάρχει δόσις τις ὑποτιμήσεως τοῦ γυναικείου φύλου ὑπὸ τοῦ ἁγίου Πατρὸς. Ὅπως σημειώνει ὁ Θεοφ. Ἐπίσκοπος Ἀχελώου κ. Εὐθύμιος Στύλιος, «στὴν ἴδια ἐπίσης βιβλικὴ διήγησις ἀναφέρεται ἡ λεπτομέρεια ὅτι ἡ γυναῖκα δημιουργήθηκε "ἐκ τῆς πλευρᾶς" τοῦ ἀνδρα. Μὲ τὸν τρόπον αὐτὸ ἀποκλείεται κάθε ἐνδεχόμενη παρεξήγησις, ὅτι ἡ γυναῖκα εἶναι διαφοροτικὸ ἢ κατώτερο ὄν, ποὺ δημιουργήθηκε ἀπὸ ἄλλον» (κατώτερο) θεοῦ, ὅπως ἐνόμιζον οἱ περισσότεροι ἀρχαῖοι λαοί» (Ἐπισκόπου Ἀχελώου Εὐθυμίου Στύλιου, Δρος Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, Ἄνθρωπος: Ἄρσεν καὶ Θῆλυ, Ἀθήνα 1990, σελ. 73).

111. Πρβλ. Ἰωβ 38, 14. Πρβλ. ΒΕΠΕΣ τ. 39, σελ. 150, στ. 26-27.

112. Πρβλ. Γέν. 2, 7. Πρβλ. ΒΕΠΕΣ τ. 39, σελ. 150, στ. 28-29.

113. Γ. Πατρῶνου, Ἡ ἱστορικὴ πορεία τοῦ Ἰησοῦ, Ἐκδόσεις «Δόμος», σελ. 113.

114. ΒΕΠΕΣ τ. 39, σελ. 150, στ. 34-35. Πρβλ. τὴν ἔκφρασιν «κατὰ δόκησιν», ἔνθα ὡς αἰρετικούς ἐξυπονοεῖ ὁ ἅγιος Κύριλλος τοὺς Δοκίτας, οἱ ὅποιοι ἐπέροβον ὅτι ὁ Ἰησοῦς κατήλθεν ἐξ οὐρανοῦ διὰ φαινομενικοῦ σώματος.

115. Ματθ. 1, 24. ΒΕΠΕΣ τ. 39, σελ. 150, στ. 38.

116. Γέν. 29, 21. Πρβλ. ΒΕΠΕΣ τ. 39, σελ. 150, στ. 39-40.

117. Πρόκειται, σαφῶς, περὶ ἰουδαϊκῆς πράξεως ἐκείνης τῆς ἐποχῆς, ἢ ὁποία ξενίζει ἡμᾶς τοὺς συγχρόνους.

118. Λουκ. 1, 26-27. Πρβλ. ΒΕΠΕΣ τ. 39, σελ. 151, στ. 3-5.

119. Λουκ. 2, 4-5. ΒΕΠΕΣ τ. 39, σελ. 151, στ. 7-8.

120. Γαλ. 4, 4. Πρβλ. ΒΕΠΕΣ τ. 39, σελ. 151, στ. 10-12.

«5 ΧΡΟΝΙΑ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗΣ ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΑΣ»

γιορτάστηκαν σὲ πανηγυρική ἐκδήλωση ποὺ ὀργανώθηκε ἀπὸ τὸ Ραδιοφωνικὸ Σταθμὸ τῆς Ἐκκλησίας μας στὸ θέατρο «Παλλὰς» (Ἀθήνα), τὴν Κυριακὴ 10 Ἀπριλίου. Ἡ ἐκδήλωση περιλάμβανε Συναυλία Βυζαντινῆς καὶ Ἑλληνικῆς Παραδοσιακῆς Μουσικῆς. Στὴν κατάμεστη εὐρύχωρη αἴθουσα τοῦ Θεάτρου ἔψαλαν καὶ τραγούδησαν μὲ ἐξαιρετικὴ ἐπιτυχία ἡ ἀνδρική (ὑπερτριακονταμελής), ἡ γυναικεία (ὑπερεικοσάμελής) καὶ ἡ παιδική, ἐπίσης πολυμελής, Χορωδίες τοῦ Συλλόγου Φίλων τῆς Ἑλληνικῆς Παραδοσιακῆς Μουσικῆς «Ζορμπάς», μὲ τὴ συνοδεία (στὰ δημοτικὰ τραγούδια) ὀρχήστρας. Τὰ διεύθυνε ὁ κ. Κων. Ζορμπάς, πρωτοψάλτης τοῦ ἱεροῦ ναοῦ Ἁγίων Πάντων Καλλιθέας, ἐνῶ τοὺς ὕμνους καὶ τὰ τραγούδια παρουσίαζε ὁ κ. Κων. Τσινάλης. Ἰδιαίτερη αἴσθηση προκάλεσε στὸ ἀκροατήριο ἡ πολὺ ἐπιτυχημένη ἐρμηνεία τραγουδιῶν καὶ ὕμνων ἀπὸ 5χρονα καὶ 10χρονα κορίτσια.

Στὴν ἀρχὴ τῆς ἐκδήλωσης —ποὺ μετέδωσε σὲ ἀπ' εὐθείας σύνδεση ὁ Ραδιοφωνικὸς Σταθμὸς τῆς Ἐκκλησίας—, ὁ Γεν. Διευθυντῆς τοῦ Ρ/Σ πανοσ. ἀρχιμ. κ. Νικόλαος Πρωτοπαπᾶς ἔκανε σύντομη εἰσήγηση, στὴν ὁποία ἐξήγησε τοὺς λόγους γιὰ τοὺς ὁποίους ὁ Ρ/Σ δίνει βαρύτητα στὴν προβολὴ τῆς παραδοσιακῆς βυζαντινῆς καὶ ἑλληνικῆς Μουσικῆς, στὴν καλλιέργειά της ἀνάμεσα στὰ παιδιὰ καὶ τοὺς νέους καί, βεβαίως, ἀναφέρθηκε στὴν 5χρονη λειτουργία τοῦ Σταθμοῦ, ὁ ὁποῖος μὲ τὸν καθαρὸ ὀρθόδοξο καὶ ἑλληνικὸ λόγο του ἀποτελεῖ τὴν «ἄλλη φωνή» μέσα στὴν πολυφωνία τῶν ἑρτζιανῶν FM κυμάτων. Ἐπίσης μετέφερε τὸν Χαιρετισμὸ καὶ τὶς εὐχὲς τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Σεραφεῖμ, ἱδρυτοῦ τοῦ Ρ/Σ, μὲ τὴ «Φήμη» τοῦ ὁποῖου καὶ ἔκλεισε ἡ ἐκδήλωση.

✓ Μὲ τὴ συνεργασία, πάλι, τοῦ Ρ/Σ τῆς Ἐκκλησίας, τὴ Δευτέρα 18 Ἀπριλίου θὰ δοθεῖ **μεγάλη συναυλία Βυζαντινῆς Μουσικῆς**, στὸ θέατρο «Παλλὰς». Θὰ ψάλλουν ἐναλλάξ ἐπιλεγμένους ὕμνους ἀπὸ τὴ βυζαντινὴ μουσικὴ παράδοση —συνοδεία ἰσοκρατῶν— οἱ πρωτοψάλτες Θ. Βασιλικὸς καὶ Γ. Χατζηχρονόγλου.

✓ **Μὲ δεκάδες χιλιάδες ἐλαιόδενδρα** ἐφοδίασε τοὺς ἀγρότες τῶν κοινοτήτων τῆς Σάμου καὶ τῆς Ἰκαρίας, ποὺ ἐπλήγησαν ἀπὸ τὶς περυσινὲς καὶ

παλαιότερες πυρκαγιές, ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Σάμου καὶ Ἰκαρίας κ. Παντελεήμων. Πρωτοστάτησε γιὰ τὴν ἐξεύρεση χρημάτων, πήγε στὴν Κρήτη γιὰ διαπραγματεύσεις, πέτυχε τὴν ἀγορὰ δένδρουλλίων ἀρίστης ποιότητος, μερίμνησε γιὰ τὴ δωρεὰν μεταφορὰ τους, φρόντισε γιὰ τὴ δίκαιη διανομὴ τους στοὺς κατεστραμμένους ἐλαιοκαλλιεργητές... Ὅπως σημειώνεται καὶ στὸ ἐνδιαφέρον ἀπὸ πλευρᾶς ὕλης καὶ ὠραῖο ἀπὸ

Τοῦ κ. **Εὐαγγέλου Π. Λέκκου**

ἐμφάνιση περιοδικὸ τῆς Ἱ. Μητροπόλεως «Μεταμόρφωσης», ἡ ἐνέργεια αὐτὴ «κατὰ κοινὴ ὁμολογία, ἦταν μιὰ ἐξαιρετικὰ πετυχημένη καὶ ἀναγκαία... ποὺ θεράπευσε, κατὰ κάποιον τρόπο μιὰ σοβαρότατη πληγὴ» τῶν δύο αὐτῶν νησιῶν.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ

✓ Ἱεράς Μονῆς ἀγίου Γερασίμου Ὁμαλῶν, **ΤΑ ΕΓΚΑΙΝΙΑ ΤΟΥ ΝΕΟΥ ΝΑΟΥ ΤΟΥ ΑΓ. ΓΕΡΑΣΙΜΟΥ**, Ἀργοστόλι 1992, σσ. 56.

Πρόκειται γιὰ ἓνα πλήρες χρονικὸ, στὸ ὁποῖο περιέχονται ἡ περιγραφή, οἱ προσφωνήσεις, οἱ ὁμιλίες καὶ φωτογραφικὰ στιγμιότυπα ἀπὸ τὴν τελετὴ καὶ τὶς ἐκδηλώσεις ἐγκαινίων τοῦ περικαλοῦς νέου ἱ. ναοῦ τοῦ Ἁγίου Γερασίμου Κεφαλληνίας, ἡ ἀποπεράτωσις τοῦ ὁποῖου ὑπῆρξε «ἐπίτευγμα σπουδαῖον τῆς ὀκταετοῦς ποιμαντορίας» τοῦ Σεβ. Κεφαλληνίας κ. Σπυρίδωνος, μετὰ ἀπὸ προσπάθειες 25 καὶ πλέον ἐτῶν.

✓ Θωμᾶ Λ. Τσέτσου, **ΤΟ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙ ΤΟΥ ΑΓ. ΙΩΑΝΝΟΥ ΠΡΟΔΡΟΜΟΥ ΝΕΟΥ ΑΡΓΥΡΙΟΥ ΕΥΡΥΤΑΝΙΑΣ**, Ἀθήνα 1994, σσ. 32.

Ὁ γνωστὸς ἀπὸ τὴν εὐδόκιμη προὔπηρεσίᾳ του στὸ TAKE (νῦν Διευθυντῆς στὸν ΟΓΑ) κ. Θ. Λ. Τσέτσος συνεχίζει μὲ τὶς μελέτες του νὰ ἀναδιφᾷ τὸ ἱστορικὸ παρελθὸν τῆς ἰδιαίτερης πατρίδας του. Ἀγωνιστές, Ἀγραφιῶτες καὶ Εὐρυτάνες κληρικοὶ καὶ μοναχοί, ναοὶ καὶ μοναστήρια βρῆκαν στὸ πρόσωπό του τὸν ἱκανὸ καὶ ἄξιο ἱστορικὸ. Ὅπως, ἀκριβῶς, καὶ τὸ μοναστήρι τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου Προδρόμου: Παράδοση, ὄνομασία, ἐπάνδρωση, οἰκονομικὴ κατάσταση, θρύλοι, μαρτυρίες κ.λπ. συμπυκνώνονται στὴν παρούσα σύντομη ἱστορικὴ ἀναδρομὴ. Περιμένουμε τὴ συνέχεια τῆς προσφορᾶς τοῦ συγγραφέα.